

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

A. GALLEN-KALLELA: Gosse med kråka.

MORGONBRIS

* NOVEMBERNUMMER 1929 *

Den gifta arbeterskans lott.

Under denna rubrik har i ett av "Social-Demokratens" söndagsnummer under september, varit införd en artikel av sign. Sylvia, som fått oss desperata över nutida familjeliv inom vissa grupper inom arbetareklassen. Hon har målande skildrat den gifta förvärvsarbetande moderns slit och släp före och efter arbetet på fabriken och även verklighetstroget talat om hur arbetet gestaltat sig där och vad det krävt av sina utövare.

De bilder hon tagit ur livet har rullat upp för oss problem, som vi trodde voro lösta för länge sedan mellan arbetande makar. Visserligen tycks artikeln ha tillkommit i det beaktansvärda syftet att söka förklara och försvara de gifta arbeterskorna för att de inte deltaga i så stor utsträckning i föreningslivet, gå på fackföreningsmötena, läsa och följa med sin tid. Men den har sagt så mycket annat, som för oss blottar den mest otänkbara efterblivenhet i fråga om värderingen av kvinnans person och liv och hennes ställning inom familjen. Ty av de exempel som skribenten givit kan man icke tala om arbeterskors och mödrars arbete och omsorger om de sina, utan det är gifta trälinnors slaveri för sina barn och sitt hem. Och det måste påtalas, ty vad hjälper allt vårt arbete för större ekonomisk rättvisa, social välfärd o. s. v., allt bildnings- och studiearbete om det fortfarande inom arbetareklassens familjeliv råder sådana förhållanden som kommit till synes i artikeln.

För att Morgonbris läsare själva skola få tillfälle bedöma, införes här de exempel som anförts i artikeln och följer här nedan:

"Jag ber att med de erfarenheter jag själv har från ett 30-årigt arbete inom åtskilliga fabriker få förklara orsakerna till vår beklagansvärda slöhet och även försvara vad som kan försvaras.

Här några exempel bland många. Jag arbetade under en tid i stor textilfabrik i en landsortsstad. Jag hade där en kamrat — en liten pigg och rar ung kvinna, som var gift med en arbetare på samma fabrik. Makarna hade fyra minderåriga barn. Min lilla kamrat måste gå ur sängen redan strax efter kl. 4 på morgonen för att ordna hemmet för dagen. Före kl. 6 hade hon att följa barnen den långa vägen till barnkrubban, ty innan kl. 6.30 måste hon vara inom fabriksporten. Vi fingo ej sitta under arbetet, utan måste gå och stå i ett — ja, ibland t. o. m. springa fram och tillbaka utmed våra långa och höga maskiner. Ma-

skinerna voro så höga att vi måste ofta stiga upp på pallar för att kunna nå deras övre delar, vilket allt naturligtvis kostade på. Armar, rygg och ben värkte, när arbetsdagen var tillända. Men då var det för min kamrat att skynda till krubban för att hämta barnen med sig hem till de där väntande obligatoriska sysslorna: eldning, uppköp, matlagning, städning, bäddning o. s. v. När dessa de mest trängande göromålen voro klarade förestod natten, under vilken mamman måste ta tillfället i akt för att laga familjens strumpor och kläder. Först efter detta fick hon unna sig några timmars sömn. Under lördagsnatten och ibland även på söndagarna stod hon ofta i tvättstugan. Jul, påsk och andra helger måste hon utnyttja till storrengöring. Vem skulle kunna ha begärt, att hon skulle gå ifrån sina fyra barn och alla sysslor till möten om kvällarna, även fastän hon var medlem av fackföreningen.

I samma gård som jag bor en till ytterlighet mager kvinna, som strax efter kl. 6 varje morgon drar en vagn med tre små barn till krubban, varefter hon med spår-vagn fortsätter till sitt arbete, som börjar kl. 7. Barnen äro så små, att endast den äldsta kan gå själv. Modern måste därför varje morgon och kväll passera trapporna upp och ned tre gånger — först för att bära upp de små barnen ett i taget och så vagnen. Under de två år hon bott här har jag aldrig sett henne gå ut någon annanstans än till matbutiken, krubban och arbetsplatsen. På söndagarna hänger hon tvätt.

Själv har jag i sex år haft två barn på krubban och ett i skolan. Under den tiden bevistade jag inga fackföreningsmöten. Barnen skulle ju hämtas före kl. 6. Så måste jag, liksom alla andra mödrar i min ställning, laga mat varje kväll och bädda m. m. Ja, jag var så strängt upptagen, att t. o. m. 'Kraten' ofta fick vara oläst, så framt inte min man läste högt eller talade om tidningens innehåll. En husmor har icke de jättekrafter som hon behövde ha, varför hon inte orkar mycket av allt det, som hon önskar göra."

Kan man tänka sig någon mera orättvis arbetsfördelning än den som här skildras och man frågar: Hur är den man funtat, som kan vara medveten om att en sådan arbetsbörda är pålagd hustrun utan att ge

Innehållsförteckning:

- Den gifta arbeterskans lott* av S. V.
Mödrar och döttrar i arbetarhem av Hanna Leikel.
Olika bestraffningsformer inom skolvärlden.
Litteratur.
C. N. Carleson. Eftermäle av V.
Om återbetalningsplikten av Sigrid Lundin.
Förbättrad bostadsstandard av V.
Artiklar om studiearbetet.
Recension av Populära böcker i hälsovård av Signe Höjer.
Skydd mot icke önskvärda arvsanlags utbredning.
Deras vinst. Skiss av Vitalis.
Notiser, klubbrev m. m.

henne handräckning. Till exempel i ett av fallen. Ingenting vore väl lättare för mannen än att taga barnen på armen och bära ned dem, ävensom att hjälpa till att få hem dem från krubban. Fäderna äro väl inte portförbjudna vid barnkrubborna heller.

Ja, vi skulle kunna fråga sats för sats var maken-fadern finnes och vad det är för man. I slutet av artikeln säger skribenten:

Då jag erfar hur tacksamma och glada arbetarhennens husmödrar äro, när de bli i tillfälle att tjäna en aldrig så liten slant, uppstiger hos mig den hädiska tanken att denna deras glada offervilja vore värd ett bättre öde än att bli så hänsynslöst exploaterad av kapitalisternas profithunger.

Dessa ord kunna äga sanning i och för sig, men i detta sammanhang passa de inte så väl in, ty ansvaret för hustruns bittra öde i ovan nämnda fall tillkommer i hög grad barnens fäder.

Det är att innerligen hoppas att "Sylvias" exempel på gifta arbeterskors lott äro lätt räknade och höra till undantagen i dessa dagar. Skulle ej så vara fallet, utan många ha samma erfarenhet, då är det vår plikt att öppet säga ifrån, att den rättvisa vi som klass vilja tillkämpa oss i samhället, den skall först och främst praktiseras i hemmen makarna emellan. Den ena har där icke rätt att profitera på den andra.

Problemet är dock inte löst med gott kamratskap och rättvis arbetsfördelning makarna emellan, den tyngsta lotten kommer alltid att vila på modern under nuvarande bostads- och hushållsförhållanden.

Men vi skola inte i detta sammanhang något grundligare ge oss in därpå. Men vi vilja dock peka på att något kanske skulle vinnas om under denna period av byggandet av mindre lägenheter, tanken fördes fram, att inom sådana hus det gjordes anstalter för underlättande av den utomhus arbetande husmoderns hushållsbestyr. I Stockholm har ju Hyresgästföreningens byggnadsföretag börjat inrätta både spädbarns- och andra barnkrubbor i sina hus och plats för skolbarnen att läsa sina läxor. Kanske dess framsynte arkitekt tillsammans med den energiska styrelsen kunna till byggandet av nästa huskomplex komma fram med något förslag i fråga om matlagningen, som underlättar husmoderns arbete. Varför inte i samarbete med Konsumtionsföreningen.

Är medveten om att i de nya husen inte de fattigaste familjerna

Mödrar och döttrar i arbetarhem.

Av Hanna Leikel.

Ett par dagars vistelse hos en skolovskoloni i somras — glada och lustiga dagar för övrigt — har kommit mig att fundera pedagogik ett tag. Inte skolsalarnas pedagogik utan hemmens. Barn förråda ju nästan alltid hemmen, inte medvetet kanske, men i hela deras sätt att bete sig och reagera inför händelser och ting.

Det var barn från mer och mindre fattiga stadshem i den koloni, jag besökte. Man såg det naturligtvis på utrustningen först och främst, men även om alla de trettio barnen hade fått ensartad, splitterny utrustning, skulle det märkts ändå. På deras ordval och deras reflexioner. Både pojkar och flickor förrådde sig.

— Vad ska du sköta i dag? frågade jag en av gossarna.

— Ingenting. Är arbetslös. Får lov att gå till arbetsförmedlingen igen, blev svaret.

Det var fars ord, som gingo igen, bokstav för bokstav. Och när ett litet flickebarn helt flärdfritt och förnumstigt förklarade, att hon var på koloni för att äta, inte för att leka, förstod man

komma att bo och att det endast är i Stockholm och Göteborg, som de kooperativa hyresgästföreningarna vunnit någon större omfattning, men om början göres på något håll vinnes erfarenhet, som sedan kan komma andra tillgodo, t. ex. där kommunen själv kommer att bygga för dem, som ej äga inkomster att på annat sätt få en människovärdig bostad, vilket är ett problem som åtminstone de större kommunerna ganska snart på allvar få lov att brottas med.

S. V.

ju också, att de orden varit i mors säck, innan de kommit i flickans påse.

Men det låg en väsentlig skillnad i pojkens och flickans ofrivilliga bekännelser. Pojkens ord föll sorglöst och lustigt trots allt, men flickans svar var dikterat av bitter erfarenhet. Pojken var ett barn ännu, men flickan — fastän yngre till åren — var redan en liten kvinna från ett fattigt arbetarhem.

Och så var det över lag. Flickorna buro redan på sina späda axlar alla hemmens bekymmer och prövningar, deras prat och lekar, deras sätt att utföra olika arbetsuppgifter inom kolonien, allt förrådde dem, samtidigt som de voro rörande ängsliga för att direkt uppenbara sina heminteriorer. Det var däremot inte pojkarna så noga med, de kunde gott tala om att "så gör vi hemma", men de buro inte samma tragiska fattighemsstämpel som småflickorna. Framförallt voro de barn, riktiga, härliga, underbart sorglösa, ofta vilda barn med den brokigaste fantasi, när det gällde att finna upp

lekar och ta initiativ till galna äventyr. Någon enstaka gång kunde det hända, att flickorna drog sig med in i denna äkta barndomsglädje, men för det mesta stodo de mer eller mindre främmande för alla upptägen och tokigheterna. "Fröken" fick ibland åläggas dem ordentligt att deltaga i galoppen över stock och sten i stället för att stillsamt och sedesamt trippa mellan tuvorna.

Nu kunde man ju slå sig till ro med den gamla, traditionella visdomen, att "flickor är nu en gång så". Men det gör inte jag. Flickor äro nu alls inte en gång så. De födas med precis lika stora möjligheter till barndomsglädje, precis lika rika fonder av lekfull fantasi som pojkar. Från min egen barndom minns jag, att ett par av de vildaste ungarna i byn voro just två flickor, varav den ena nu själv har hem och barn, den andra är sjuksköterska. Så att kvinnligheten var det tydliga intet fel på, fastän de inte precis uppförde sig som "städade flickor" i sin barndoms by.

Nej, flickor duga till riktiga barn fullt ut lika bra som pojkar. I ekonomiskt trygga hem med förståndiga mödrar uppleva de också den verkliga barndomen. Men det finns ju också välsituerade hem med urdumma mödrar, som tjusa ut sina barn

av feminint kön till veritabla modedockor och formligen drivhusodla fram Evan i barnet, tills det står där som ett äckligt och ynkligt mellanting mellan kvinna och barn. Det är sådana små fröknar, som gå med veloutin och satin fleur och georgette i munnen.

I fattiga hem bli flickorna bestulna på sin barndom av andra orsaker. Först kunde jag inte riktigt förstå, varför endast flickorna blevo offrade på fattigdomens altare, medan pojkarna i allmänhet förskonades och fingo lov att rasa och rusa genom de oersättliga barn-

Frun själv

sköter numera i långt större utsträckning än förr ensam sitt hushåll. Därvid är hennes största bekymmer, att hon genom ständig beröring med vatten — än kallt, än varmt — får sina händer röda, nariga och förstörda. Möjligheterna att råda bot för detta onda finnes dock. MANIOL är ett preparat, som under alla omständigheter förmår hålla huden vit, mjuk och elastisk.

Namnet GAHNS
är en garanti för
förstklassigt fabrikat.

domsåren, som sig bör. Så frågade jag nyligen en mor till fyra barn, två av varje sort, om hon medvetet gjorde någon skillnad i uppfostran. Först missförstod hon och menade, att hon försökte vara rättvis, så långt hon begrep, men när jag närmare förklarade min tanke, svarade hon dröjande:

— Jo-o, det förstås, att... se, Anna, som är äldst, får ju alltid passa Lillan, när hon är fri från skola och läxor. Och det är nog så, att jag pratar bort en del hushållsbekymmer med henne. Det är ju så skönt, att ha någon att dela med, och inte kan jag gå till Anders, fast han bara är ett år yngre. Han skulle knappt höra på förresten av pur otålighet att komma ut på gårdsplanen igen. Hård och okänslig är han då visst inte, tvärtom, men jag kan liksom inte komma mig för med pojkar. Det blir alltid Anna, som får dela mors bekymmer, det har ni så rätt i. Om jag skulle försöka skona henne och låta henne bli lite mera fri kanske...

Ungefär så där svarade Annas mor, och jag fick bekräftelse på mina aningar: att mödrar i fattiga hem välja flickorna till sina förtrogna i brödbekymren, långt innan de äro mogna för några bekymmersamma brödförtroenden. På så sätt förkväves deras barnasjäl, och de gå ut i livet en gång utan de minnen, en äkta barndom alltid skänker. Den kan vara fattig men glad ändå, det vet jag av egen erfarenhet.

Minns ni Ditte Männeskobarn, detta Martin Andersen-Nexös underbara epos över en proletärkvinnas vandring från vaggan till graven. Lilla Ditte fick aldrig själv någon barndom, och när hon blev vuxen kände hon denna brist som gapande hål i sin tillvaro, som döda tomrum, vilka bort vara fyllda med lek och äventyr och sällsamma upplevelser. Och minns ni hennes gripande kamp för att låta de barn, hon själv fick att vårda, få uppleva barndomsglädjen. Det kommer igen gång på gång i den långa berättelsen om Dittes liv, denna bittra saknad av lekfulla barndomsminnen. Bland allt, som livet bestulit henne på, saknar hon dem mest.

Kvinnor begå orätt mot nästa generation av kvinnor, när de som mödrar tanklöst hindra sina flickor från att vara barn. De böra få slippa kvinnoöket åtminstone i fem-tolvårsåldern, tids nog få de bära det.

Jag tror inte, att en sådan upp-

Olika bestraffningsformer inom skolvärlden.

Under denna rubrik har Morgonbris infört ett par artiklar i år, men då inställningen till problemet är så skiftande, från den mest primitiva till den som är framsprungen ur rön och forskningar, inte endast inom pedagogikens område, utan även av dem som söka utröna sammanhanget mellan de själsliga anlagen och de fysiologiska betingelserna, har red. velat få frågan ytterligare belyst.

I "Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd" är införd en artikel av författarinnan, fru Frida Stéenhoff, som ställer problemet i helt ny belysning.

Vi ha tagit oss friheten att här nedan införa ett utdrag ur denna beaktansvärda artikel.

— — —

— Svenska pedagoger, utbrast hon upprörd, håller troget fast vid våldet. De ha ännu inte hunnit ens så långt som att betrakta kroppsgagan som ett problem.

— Är det möjligt? invände jag. Är inte kroppsgagan förbjuden i skolorna? Vågar lärare ännu slåss? Trots risken att bli åtalade?

— Det är ju otänkbart, svarade hon, att misshandel kan undvikas så länge man i den pedagogiska världen har en tvärsäker tro på käppens och örfilens evangelium.

Mitt sällskap var själv lärarinna. Hon representerade den modernaste skolan och hade just återkommit från en lång studieresa, varunder hon särskilt ägnat sig åt forskning angående psykopatiska barn. Jag hade många gånger hört henne yttra sig om de svävande gränssfallen mellan normala och abnorma småttningar. Det var hennes speciella gebit. Nu anknöt hon till ett föregående samtal:

— Minns ni, att vi senast talade om den besvärlige Hugo?

— Det minns jag mycket tydligt.

Vi hade ej hunnit längre, förrän hon utbrast:

— Var gång, jag är på studieresa,

fostran är omöjlig att gå i land med, inte ens för hem i små omständigheter, endast modern har blicken öppen för dess värde. Då kan hon bland annat handla som den kloka mamma, vilken i våras försmädde att sy en "söt sommarklänning" till sin söta flicka. I stället blev det samma sommarlekskostym som de båda bröderna fingo, nämligen en overall i brokiga färger och med precis lika många fickor som pojkar. Den flickan har säkerligen fått en rolig barndomssommar att minnas.

lär jag något nytt. Men denna gång har jag lärt mer än vanligt. Jag tror, jag vågar säga, att jag fått en ändrad syn på tingen. Med andra ord, en mera fysiologisk inställning till själva uppfostrandets möjligheter.

— — —

— För mig, sade hon, är alltjämt det centrala i uppfostran, att man väcker ansvarskänsla hos barnen så att de vilja det rätta och bemöda sig om att vilja. Och dock är mina cirklar kring ansvarskänslan en smula rubbade.

— I min tanke, inföll jag, karakteriseras ni bäst med orden pedagogisk solidaritet. Ni har välbetänkta skäl för era meningar.

— Tack för ert goda betyg! Men det är bäst att vara anspråkslös. Vad jag senast genom anbrytande forskare fått en smula aning om, har för mig varit ganska revolutionerande. I alla fall hoppas jag småningom kunna tillgodogöra mig den nya uppfattningen utan att förlora det värdefullaste av den gamla. Det var, som jag sa, det rent fysiologiska, som för mig kom i skarp belysning. Intrycket därav var så kraftigt, att det för mig i någon mån minskade själens betydelse och ökade kroppens, först och främst för de abnorma barnens räkning, men, vem vet, kanske för allas? Själens har mindre att säga till om, än jag trodde förut, däri ligger min omvändelse.

Hon smålog liksom ursäktande och strax därpå blev "den besvärlige Hugo" åter inblandad i samtallet.

— Det är tråkigt, fortsatte hon svagt skämtande, att förlora tron på den mänskliga originaliteten. Men det gick därhän, när jag fick kännedom om en viss Kurt och hans historia. Där mötte jag min egen besvärlige Hugo in i minsta detalj.

Barn kan vara varandra så lika som bladen på samma träd. Kurt och Hugo äro identiska i tankar, ord, handlingar. Hädanefter representerar inte Hugo för mig en enstaka individ utan miljoner gossar. Och det gör mig hemskt beklämd, när jag i andanom ser honom som en oöverskådlig rad besvärliga pojkar genom tiderna, samtliga missförstådda och misshandlade, kanske i massor förolyckade. Inte minst genom omgivningens bristande förstånd.

— Jag vore tacksam få höra litet om den där Kurt, som var så lik Hugo, bad jag intresserad.

— I tretton år sökte man förgäves uppfostra honom med tillhjälp av förmaningar, bannor och straff. En orimlig mängd tid och omtanke hade man förlösat på detta till synes oförbätterliga barn. Och vilken summa obehag representerade inte hans barnår för alla parter! Så många förluster i frihet, nöjen och leksaker för honom! Och vilken energiförbrukning från föräldrarnas sida i form av stryk, svält och inspärning! Ingen möda sparades. Det måste bli folk av Kurt. Och det blev det också, men längs en helt annan väg. Genom en egenomlig tillfällighet föll han i händerna på en experimenterande fysiolog, just en av de läkare, vilkas föredrag jag följt. Kurts föräldrar dogo. Hans släktingar ville inte ha med honom att göra, så avskydde de honom. Han förorsakade ständigt tvister och slagsmål. Han retade sina kamrater, knuffade och sparkade dem, samt stack med vassa föremål så ofta han kom åt. Även de tåligaste lekkamrater förlorade tålmodet i hans närhet. Kurt kunde inte möta en främmande pojke på gatan utan att ge efter

för en inneboende drift att åstadkomma gräl och gruff. Flickor voro lika litet fredade för hans behov att vara obehaglig. Han föreföll behärskad av en inre oro, som tvingade honom att sprida oro omkring sig. Men inga ledsamheter, som hans irriterade natur ådrog honom själv, kunde påverka honom till bättring. Tvärtom, han förföll mer och mer. Till slut drogs hans in i ett gäng förbrytare och fängelset hägrade redan på avstånd, då nyssnämnda fysiolog fick tag i honom. Denne var en välvillig person med hjärta för gossen, som frivilligt gav sig vetenskapen i våld. Kurt blev försökskanin — och en storartad succès. Av den disharmoniske gossen har blivit en utmärkt, högt värderad man. De vetenskapliga experimenten kan jag inte närmare ingå på. Fysiologen supponerade, att binjurarna eller andra organ alstrade ett övermått aggressiva ämnen i gossens kropp. Dessa sökte man neutralisera genom injektioner

av korrigerande vätskor. Det var ett utslag av den nya vetenskapligheten, en av dessa metoder, som nu är i gång på så många laboratorier. Drar man slutsatser av ett fall som Kurts, blir man just ingen anhängare av agan.

— Ni menar, att man kan inte piska fram kemiska förändringar i barnkroppen?

— Att genom bannor och slag försöka omgestalta en konstitution är lika dåraktigt som att straffa en invalid för att hans lemmar inte äro normala. Därför betvivlar man inte barnuppfostran som sådan. Barn äro i allmänhet mottagliga för träning till goda vanor. Och strängt taget veta vi ju inte alls, var gränsen går för andlig påverkan. Det mesta om människan är ännu outforskat. Därför gör man nog klokt i att inhibera våldet. Jag är glad, att jag aldrig misshandlade den stackars Hugo. Inga föräldrar, ingen uppfostrare känner barnets väsen. Hur kan någon gilla släendet, fast

han inte vet, vad han slår? Det utvecklade nervsystemet är en terra incognita. Ett enda slag kan verka ödeläggande, som trampandet på ett ägg. Det repareras aldrig. Därför menar jag inte att "injektioner" skulle vara den enda resursen. Det vore lika ensidigt som när man fordom tänkte sig prygel som den enda saliggörande metoden. — — —

Vitare tänder genast

Redan efter första borstningen med Oxygenol Tandcrème lägger Ni märke till hur med ens tänderna blivit vitare — vackrare. Oxygenol-Tandcrème är nämligen renande i dubbel måtto — kemiskt och mekaniskt. Oxygenol användes av tandläkare just för att rena och bleka missfärgade tänder.

Oxygenol Tandcrèmen utvecklar syrgas, som decinfiserande tränger in i alla munhålans vrår och skrymslen — i tandköttfickorna och mellan tänderna. Ni märker det på den härliga känsla av renhet den ger.

Försök Oxygenol nästa gång.
Stor, dryg tub kostar en krona.

Renar också mellan tänderna

Jul- och nyårs-
hälsningar insän-
das till senast 5
november. Se
cirkuläret!

LITTERATUR

Tom Carrel och några andra.

Detta är titeln på *Gurli Hertzman-Eriksons* nya bok. Utgiven av Norstedt & Söner. Pris häft. kr. 4: 75.

Det är med angenäm förväntan man börjar fördjupa sig i läsningen av denna författarinns alster.

Ehuru det icke ligger direkt för henne att pejla de stora och tragiska djupen i livet och människosjälens, äro likväl sådana problem ingalunda oskönjbara beträffande flera av de personligheter hon låter oss göra bekanskap med.

Förf:s obestridda framgång förklaras dock huvudsakligast genom den förmåga hon besitter att berätta på ett ljusst och vinnande sätt med mycken charm om vardagslivets skiftande bestyr; livligt och rikt nyanserat, visande olika sidor hos de personer, som hon låter reflexera och spegla livets nyckfullhet.

Man känner sig snart sympatiskt bekant och dragen till huvudfigurerna, som oftast tecknas åskådligt och livfullt.

I bokens första avsnitt, betitlat: Tom Carrell, återknytes bekanskapen med några av de för läsaren förut kända invånarna i Huset med vindskuporna.

Med stort intresse och nöje följer man vad förf. har att förtälja om dessa och deras förehavanden även denna gång och förväntar att åter få göra deras bekanskap senare, enär förf., obarmhärtigt nog, är sparsam med sitt stoff och avbryter ämnet, trots flera trevliga människor äro mycket unga av vindskupefolket.

I förbigående: förf. tycks formligt lägga an på att alldeles oväntat ofta avsluta sina berättelser, skisser och noveller eller vad det nu är hon lockar läsaren med. Det är ju litet ertsamt att bli avsnoppad när det är som intressantast!

Det man mest uppskattar med avseende å fortsättningen av "Vindskupornas folk" är denna ljusa, obekymrade, genuina Stockholmsstämning, minnande om bellmanskt psyke, som förf. med god intuition fångat. Man njuter också av de många fina iakttagelser som hennes personer göra och av de ofta helt oväntade vändningar dialogen tar.

Största utrymmet av boken upptages av längre eller kortare berättelser och skisser. flera av dessa starkt förtätat och fångade i sitt innehåll. Här blir stämningen och tonen mestadels mörkare och greppet kraftigare. Visande att förf. äger ett vid-

Tungor av eld

av Astrid Forsberg. J. A. Lindblads förlag. Pris kr. 4: 50.

Vår förbundskamrat, förf. Astrid Forsberg, uppskattad av Morgonbris läsekrets för de bidrag, som ibland av henne publiceras i vår tidning, har med detta arbete givit en skildring av vad vi bruka benämna: pingströrelsen. Troligen det första försök, som i vårt land gjorts att i skönlitterär form föreviga denna art — rättare avart — av religiös väckelse.

Det torde ej råda tvivel om att förf. icke lyckats synnerligen väl häruti.

Vid läsningen frapperas man av den träffsäkerhet med vilken förf. lyckats skildra en hel mängd skilda typer, som i deras sammansmältande i rörelsen ger densamma en åskådlig bild såväl som de för denna karakteristiska särdragen.

Såvitt man kan bedöma har det varit författarinns avsikt att skildra så objektivt som möjligt. Härigenom blir det hon förtäljer oss värdefullare. Några bisyften sparas ej.

För att om detta ämne i så hög grad ha lyckats ge en så läsvärd skildring, måste tydligen förf. ha haft personliga förnimmelser som yngre av den andliga epidemii, i en avskild skogsbygd för ett tjugotal år tillbaka, hon här så levandegör.

Att i litterär form behandla ett ämne som detta är en ömtålig sak. Det ligger nära till hands att bli chargerande; om förf. ej äger intuition och djup förståelse för de betingelser, som konstituera grunden för här behandlade rörelsers utbrott och yttringar.

Säkerligen skall man på de håll, varom denna bok närmast handlar, kunna få upp ögonen för en hel del och få en eggelse till hälsosam självbesinning — om man där vågade sig på att läsa densamma!

Som i förf:s övriga arbeten är även i detta språket angenämt klart, stilen ren, avslutande sig efter ämnets beskaffenhet.

Att här ingå på en närmare redogörelse för innehållet ur händelsesynpunkterna anse vi ej behövt, då det som "händer" egentligen bara är inlagt som staffage och det väsentliga ligger i det psykologiska och i totalbilden av rörelsens yttringar.

sträcktare register att spela på än man förmodade av anslaget.

Skulle man våga en anmärkning skulle den gälla den lilla skissen: "Efter tio år." Varje läsare erinrar sig säkerligen genast den djupt tragiska förebilden i verkligheten till denna skiss. Ännu knappt årsgammal. Upprörande hela vårt folk. Den borde ha utelämnats ännu en tid.

Bengalens kvinnor

av *Margaret M. Uhquart*. Övers. från engelskan av Naemi Logren. Kr. 4: 50. Wahlström & Widstrand.

Författarinns till denna bok har under en tjugufemårig vistelse i Indien ingående haft tillfälle personligen lära känna de förhållanden varom hon berättar.

Skildringarna äro oemotståndligt fängslande och kvarlämna djupt intryck av de — på grund av okunnighet och uråldriga sedvänjor — i hög grad beklagansvärda och efterblivna indiska kvinnornas lidanden. I detta sammanhang bör dock fästas uppmärksamheten på, att kvinnorna själva, genom de ärtliga föreställningars insupande som barn, vari de äro fångna, ej tycks vara alltför medvetna om sitt tillstånd. De ha väl blivit fatalister av nödvändighetens tvång.

Det är varken en moraliserande socialreformator eller en kristligt ivrande missionär som i denna bok för ordet, utan en engelska, som under sin vistelse i landet haft tillfälle till egen personlig iakttagelse av förhållandena, även inom det för främlingar annars avstängda familjelivet. Såvitt man kan bedöma försöker hon att så opartiskt som möjligt giva oss del av den skiftande livsföring, som karakteriserar olika skikt av befolkningen.

Mälände berättar hon på sitt stillsamma sätt om indiska seder och bruk, om det offentliga och enskilda livets gestaltning, men detta endast som bakgrund för att få läsekretsens förståelse för kvinnornas belägenhet, varom boken främst handlar. I parentes må erinras om att, som bokens titel också anger, det förnämligast är Bengalens förhållanden som avses.

Det kan gott sägas att det heliga budordet för Indiens kvinnor är: *sedvänjan*.

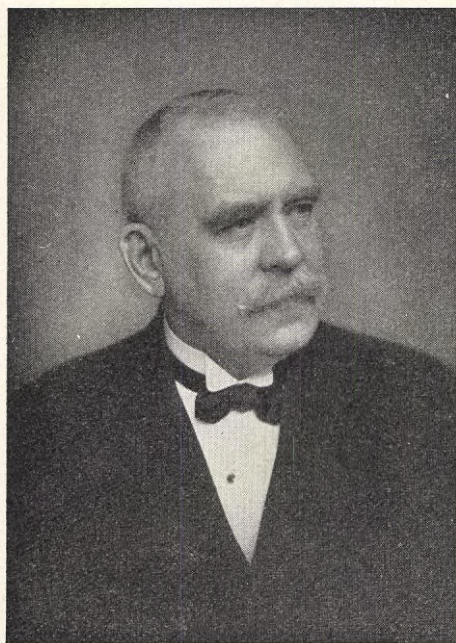
Hundradetals äro de exempel förf. drar fram som bevis för kvinnornas fångenskap i dessa gamla vidskepliga religiösa föreställningar, som ännu och alltsedan urminnes tider, varit hämmande för utvecklingen. Så t. ex., för att nu bara nämna ett par fall: om en kvinna måste tala med en man, som ej tillhör hennes familj, hänges en gardin upp och han får stå bakom denna och tala. Om en läkare, d. v. s. manlig sådan, anlitas svepes kvinnan in i ett lakan; läkaren får ställa sin diagnos så gott han kan ändå, o. s. v. i den stilen.

Över huvud kännes en flickas födelse som en förbannelse för familjen. Genast koncentreras tankarna på att få henne bortgift.

Barnäktenskapen äro ju en av de mest sorgliga kapitlen i landets sedvänjor. (Se härom en särskild notis å annat ställe i detta nummer av tidningen.)

Som en ljusning påvisar förf. till slut hur moderna västeuropeiska idéer på senare

C. N. Carleson.

Socialdemokratien i Sverige har nått mogen mannaålder. Detta skönjes icke minst därav, att senare åren gång efter annan allt oftare möter oss budskapet att: Åter har en av rörelsens märkesmän från genombrottstiden gått in i skuggornas värld.

Nu senast är det C. N. Carleson, som lyktat sin levnadsbana.

På sistone ej aktivt verksam bland oss, men decennierna närmast före och efter sekelskiftet en bland dem, som inom den socialistiska publicitetens verksamhetsfält var en av de allra förnämste.

Många av oss, som varit med i socialdemokratiens leder något tiotal år, ha otaliga gånger tjusats och njutit av lärdomen och genialiteten, som signaturen Spartacus' kvicka penna lyste och fyllde spalterna i Social-Demokraten med.

tid alltmer vinna insteg bland Indiens folk. Detta förhållande återverkar även på kvinnorna. Naturligtvis finnes det inom de högre samhällsskikten en mängd fullt moderna och andligt högtstående personligheter av både män och kvinnor, som arbeta för sitt folks befrielse.

Översättarinnan av boken, som själv i en följd av år vistats i Bengalen i svenska missionens tjänst, har tillfogat en mängd välbehövliga noter. V.

Mest uppskattad var red. Carleson för sina orienterande översiktsartiklar över utrikespolitiska ställningar och förhållanden. Under hans tid som utrikesredaktör var ju detta område för oss här uppe i Norden ett terra incognita i långt högre grad än nu, varför hans utomordentliga förtrogenhet med och förmågan att ge det väsentliga av det politiska skeendet i kulturländerna var en fostrargärning av stora mått.

Carleson var den borne aristokraten och individualisten. Ej sällan visade han en överkänslighet, som stundom förorsakade personliga misshälligheter. Ofta förenad med temperament utmärkande konstnären och den särpräglade personligheten.

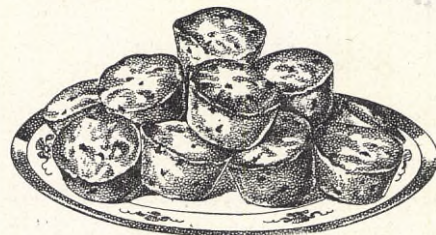
Carlesons håg drogs hellre till det konstnärligt och estetiskt betonade än till dagsarbetets vardagsgöra. Mångfaldiga voro uttrycken för denna inriktning.

Utom redaktörskapet för Soc.-Dem. en längre period på nittio-talet och även senare, och sysslan som utrikesredaktör under ett par decennier skrev han samtidigt om konst, teater och litteratur och f. ö. om olika kulturspörsmål, som hade aktuell intresse.

Med Carlesons bortgång ha vi åter mistat en av genombrottstidens få förgrundsgestalter, som från det borgerliga lägre akademiska värld drevs av sin rättslidelse att medverka i det stora befrielsearbetet för en bättre värld åt de förut undanskymda. V.

Arbetsinkomst och familjeförsörjning av Eva Wigforss är nyligen utkommen på P. A. Norstedt & Söners förlag. Pris kr. 1: 50.

Familjeförsörjaren är betryckt. Han får nöja sig med samma lön som den ogifte. Han klagat att kvinnorna tränga undan honom eller pressa ner hans lön. Kvinnorna å sin sida sträva efter att få samma lön som mannen, om de också därigenom bli sämre ställda i konkurrensen. Visar familjelönen en utväg ur dessa svårigheter? Detta är frågor som tas upp i arbetsinkomst och familjeförsörjning. Därvid kommer förf. helt naturligt in både på befolkningsfrågan och den gifta kvinnans arbete och ekonomiska självständighet.

Bjud

familjen och Edra gäster till kaffet på härliga amerikanska muffins — men gör dem så här på Rumfordvis:

Korintmuffins.

150 gr. smör eller margarin, 2 del. socker, 2 ägg, 1 klp. korinter, 1/2 citronskal, 250 gr. vetemjöl, omkring 1 1/2 del. gräddmjölk, 2 strukna tsk. Rumford bakpulver.

Till formarna: 1 msk. smör, 2 msk. vetemjöl.

Beredning: Smöret smältes, får kallna och röres med sockret tills det är pösigt. Därefter tillsattas de uppvispade äggen. Korinterna rensas, sköljas, torkas, blandas med litet av mjölet och nedröras jämte det rivna citronskallet. Resten av mjölet siktas med Rumford bakpulver och blandas i, omväxlande med gräddmjölet. Smeten slås i smorda och mjölade pastej- eller bakelseformar och kakorna graddas genast i varm ugn.

Säljes aldrig i lös vikt.

RUMFORD

— det hälsosamma fosfatbakpulvret.

För styrelserna att beakta.

Till de klubbar, som ej inbetalt till bildningsfonden i år, kommer kvittensräkning att sändas mot postförskott under nov. månad.

Beloppet är, som alla torde veta, 5 kr. pr år och klubb och ingen kassör får uraktlåta att lösa ut postförskottet, ty två kongresser ha nu beslutat, att avgiften till bildningsfonden är obligatorisk.

De, som ej förra året betalade till bildningsfonden, bli i år påförda 10 kr.

Icke årsgamla klubbar äro befriade från avgift till fonden.

I år har utdelats 12 stipendier med ett sammmanlagt belopp av 830 kr. Ingen ansökan behövde avslås under 1929.

Litteratur.

Levande och död materia av d:r Iwan Bolin, Tidens förlag. Pris 1: 50.

Denne popularisator av vetenskapens senaste iakttagelser och upptäckter har i denna bok samlat några uppsatser om kemins tillämpning inom modern industri- och näringsfysiologi. På ett klart och lättfattligt sätt förklaras de aktuella spörsmålen och ges en föreställning om vart vetenskapen hunnit på hithörande områden.

Den lilla volymen rekommenderas som en utmärkt vägledning till förståelsen av det levande livets kemi och fysik.

Helmer Grundström, Skum. Dikter. Tidens förlag. Pris 2 kr.

Förf. är en debutant och som de allra flesta dylika skaldar han naturligtvis kärlekslyrik.

Hjalmar Brantings Tal och skrifter. Nionde bandet föreligger nu i bokhandeln av Tidens förlags ståtliga seriepublikation: Hjalmar Brantings Tal och skrifter. Denna del har fått rubriken Internationalen. För redigeringen svarar som bekant redaktör Z. Höglund, ådagaläggande omdöme, takt och överskådighet vid redigeringen. Den uppsats, varmed han inleder detta band, ger vägledning och förståelse av Brantings ställningstagande till den socialistiska internationalen under de inemot femtio år, som berörs i de här återgivna talen och artiklarna.

Genom det gjorda urvalet kan man faktiskt i breda drag följa hela andra internationalens utvecklingshistoria fram genom tiderna. Början göres med ett av Branting i september 1891 i Social-Demokraten publicerat resebrev från Paris, i vilket han summerar ihop intrycken från kongressen samma år och samtidigt tecknar bilden av de närmast föregående tjugu årens kamp. Som sista bidrag i denna del står hans tal vid öppnandet av Bernkonferensen 1919 och vad som rymmes mellan dessa båda epoker kan med skäl betecknas som den socialistiska Internationalens historia under ett halvsekel, tolkat genom Hjalmar Brantings ord på grundval av hans personliga iakttagelser och upplevelser. För kännedomen om den socialistiska tankens utveckling under alla dessa år är denna nionde del av Brantings tal och skrifter ovärderlig.

Icke minsta intresset i denna volym knyter sig till de ofta förträffligt karakteriserande snabbporträtt av senare världsberömda personer, som Branting ger i dessa brev från de olika kongresserna.

Volymen kostar häftad kr. 4: 50, inb. i klotb. kr. 6: — och i halvfranskt band kr. 9: 50.

ESPERANTO.

Morgonbris har mottagit ett esperantobrev från en av våra kvinnliga partivänner i Wien, vilket här nedan införes med översättningen jämnlöpande. Från och med nästa år ämna vi införa korta brev från olika länders partivänner på esperanto. Översättningen av dessa överlåta vi dock åt läsekretsen och den, som bäst lyckas erhåller ett pris. Vår partivän i Wien förmedlar gärna adresser till andra esperantokunniga kvinnliga socialdemokrater i sin hemstad från medlemmar i Sverges socialdemokratiska kvinnoförbund. Hennes adress är: Sinjorino Ernjo Klatil, Wien, XV, Holohergasse 36/12. Hon är också tacksam för små meddelanden på esperanto till deras tidning från svenska kvinnliga partivänner.

Laboristaj virinoj en Aŭstrio.

Nur unu jardeko pasis de post kiam la virino en Aŭstrio akiris la elektorajton kaj la samrajtecon kun la viro antaŭ la leĝo. Kaj tamen! Ni sciis ĝin uzi, ni ion atingis. Ankaŭ longe ni estas nekontentaj, sed niaj progresoj estas ĝojgaj. Kelkaj ciferoj kaj komparoj montru al nian staton en la politika organizo kaj en la publikaj korporacioj.

En tuta Aŭstrio kun 6 miljonoj da enloĝantoj ekzistas 713,834 organizitaj socialdemokratoj, inter ili 227,142 virinoj. Antaŭ la milito, 1913, ni havis 78,877 virinojn kaj 10,751 virinajn socialdemokrata organizitajn. Dum 15 jaroj la nombro de la viroj sesobliĝis, sed tiu de la virinoj dekdubliĝis. En Vieno kun 417,347 partianoj estas unu triono el ĉiuj virinoj. Dum la jaro 1928 la partio gajnis 36,000 virinojn, el tiuj 23,000 nur en Vieno. La virinoj laboras senlace, obstinege kaj fervore, ili havas ankaŭ pli grandan neeluzitan entuziasmon ol la viroj, ili havas pli sindonan kredon je nia afero, se ili foje ekokupis sin per ĝi.

La partio eldonas monatan gazeton, "Die Frau" (La virino), kiun la anoj ricevas senpage. En 230,000 ekz. ĝi eliras. Kronio ekzistas semajna gazeto, "Die Unzufriedene" (La Malkontentulo), kies eldonkvanto estas 160,000 ekz. La unua pritraktas politikajn problemojn gravajn kaj interesajn por virinoj, la dua servas ĉefe por propagandaj kaj klarigaj celoj kaj estas speciale por la provinco destinita. Multajn anojn ĝi jam varbis al la partio. Ambaŭ gazetoj estas redaktataj kaj ankaŭ plejparte skribataj de virinoj. Sed la virinoj ne kontentigas nur per la laboro en la organizitaj kaj per arango de klerigaj kursoj pri ĉiuj temoj — da kiuj ĉiujare multaj okazas kaj estas fervore kaj bonrezulte vizitataj — ni volas ankaŭ kunlabori en tiaj rilatoj, kiaj temas pri la vivo de la tuta ŝtato, la bonfarto de la popolo, la estonto de niaj infanoj. En la parlamento sidas 8 socialdemokrataj deputitinoj, en la diversaj landestraroj ni havas 8 virinojn, en la diversaj komunumestraroj nin reprezentas 175 socialdemokrataj komunumkonsilantoj. Krom tio grandega nombro da virinoj laboradas en la distriktoj kiel konsilantinoj, lernejkonsilantinoj kaj konsilantinoj por sociala zorgado, en la sindikatoj, en la konsumkooperativoj kaj ĉe La Infanmikoj. Infanmikoj estas socialdemokrata societo, Freie Schule-Kinderfreunde, Libera Lernejo-Infanmikoj, kies celo estas eduki la laboristajn infanojn al bonaj, klaskonsciaj kaj kleraj batalantoj, kiuj post ni transprenos kaj pluen laboros.

La menso de la laborista virino en Aŭstrio ĝisfunde ŝanĝiĝis, precipe ĉe la juna generacio. La dum-kaj postmilita tempo jetis ŝin en la vivobatalon, mem ŝi devas akiri sian vivotenon, mem konstrui sian estonton. La socialista virino en Aŭstrio estas konscia pri tio. Multnombro la virinoj okupas le lernejojn de la sindikatoj kaj de la partio. Ili partoprenas ĉiujn branĉojn de laborista

Arbetarkvinnorna i Österrike.

Endast ett årtionde har förflutit sedan den österrikiska kvinnan förvärvat valrätt och likaberättigande med mannen inför lagen. Och ändå! Vi ha vetat att använda denna rätt, vi ha i alla fall lyckats nå en del. Ännu så länge äro vi icke fullt nöjda, men våra framgångar äro dock glädjande. Några siffror och jämförelser kunna måhända ge er, svenska kamrater, en bild av vår ställning i den politiska organisationen och i det allmänna olika korporationer.

I hela Österrike med sina 6 miljoner invånare finnes det 713,834 organiserade socialdemokrater, och av dessa äro 227,142 kvinnor. Före kriget, 1913, hade vi 78,877 manliga och 10,751 kvinnliga socialdemokratiskt organiserade. Under 15 år har antalet män i våra kadrer sexdubblats, men kvinnornas antal har tolvdubblats. I Wien med sina 417,347 partivänner äro en tredjedel kvinnor. Under år 1928 anslö sig till partiet 36,000 kvinnor, och av detta antal kommer 23,000 enbart på Wien. Kvinnorna arbeta outtröttligt, envist och nitiskt, de ha också mycket större oförbrukad entusiasm än männen, de äro mera tillgivna rörelsen och ha fast tro på vår sak, sedan de en gång börjat syssla med den.

Partiet utger en månadstidning, Die Frau (Kvinnan), som medlemmarna erhålla gratis. Den går ut i 230,000 ex. Dessutom finnes en veckotidning, Die Unzufriedene (Den Missbelättna), vars upplaga är 160,000 ex. Den förstnämnda av tidningarna behandlar för kvinnor viktiga och intressanta politiska problem och den andra tjänar främst propagand- och upplysningsändamål samt avser speciellt landsbygdsbefolkning. Många nya medlemmar har den med sitt väckande innehåll lyckats förvärva åt partiet. Bägge tidningarna äro redigerade och till största delen skrivna av kvinnor. Men kvinnorna nöja sig icke endast med arbetet inom organisationerna och med att arrangera alla slags kurser — vilka varje år hållas i stort antal och äro livligt besökta samt ge mestadels utmärkt resultat — vi vilja också medverka i sådana hänseenden som röra staten, folkets välfärd, våra barns framtid. I parlamentet sitta 8 kvinnliga deputerade, i de olika landsstyrelserna ha vi åtta representanter med och i de olika kommunstyrelserna äro vi representerade med 175 kvinnliga stadsfullmäktige. Dessutom arbeta ett stort antal kvinnor i de olika distrikten som kvinnliga råd, i skolråden och i fattigvårdsarbetet, vidare i fackföreningarna, i de konsumentkooperativa föreningarna och bland Barnvännerna. Barnvännerna är en socialdemokratisk förening, "Freie Schule-Kinderfreunde", Fria skolbarnsvännerna, vars mål är att uppfostra arbetarbarnen till goda klassmedvetna och bildade förkämpar, vilka efter oss skola övertaga vårt verk och föra det vidare.

Arbetarkvinnans i Österrike ställning har avsevärt förändrats, isynnerhet för den yngre generationen. Under- och efterkrigs-

Om återbetalningsplikten.

Ett krav från socialdemokratiskt kvinnohåll.

Tidningen Social-Demokraten har på sista tiden gång efter annan haft artiklar inne om återbäringsproblemet i synnerhet evad det gäller ansvarig för vård åt gamla föräldrar. I en ledare den 11 oktober behandlar E. A. åter detta problem och vitsordar än en gång den irritation och bitterhet dessa bestämmelser uppväcka i de fattigas läger. Det betonas i denna artikel att de summor som här återbördas äro så små i förhållande till det hela att de knappast betyda något. De betyda däremot oerhört för dem av vilka de utkrävas. Med fullt och helt instämmande i artikelförfattarens slutord: "Nog borde man, synes det oss, vid första lägliga tillfälle söka få en ändring till stånd, så att detta stadgande ettdera försvinner, eller får en sådan avfattning, att folk med inkomster icke överskjutande en viss gräns, i fortsättningen slipper att oroas eller nedtryckas av en laglig återbetalningsplikt av här berört slag."

Det finns en annan grupp återbetalningspliktiga som även borde vara befriade från dessa bestämmelser, nämligen den som enligt fattigvårdslagens 1 kap., 3 par., tredje stycke, är skyldig att efter sin förmåga försörja andra makens barn i tidigare gifte eller före äktenskapet. Denna paragraf är jämförlig med par. 68 i 9 kap. tredje stycket av mom. 2 lagen om samhällets barnavård i vilken det heter: Make, som enligt lag är underhållsskyldig mot andra makens barn eller adoptivbarn, är, då barnavårdsnämnden omhändertager barnet, skyldig att efter

sporto, enpenetras en éiujn brançojn de la laborista kulturmovado. Ni scias, ke ni en Aŭstrio precipe en Vieno, kompare al aliaj landoj multe progresis, sed ni scias ankaŭ, ke ni ankoraŭ multon devas akiri.

Kaj se dum la nuna tempo la faŝismo en Aŭstrio minacas nin, kaj kion ni kaj niaj viraj kamaradoj perbatalis, pereigi, tiam ni alvokas al la tutmonda laboristaro: Ni socialistaj virinoj staros firme ĉe la flanko de niaj viroj, la faŝistoj nin ne timigas, la faŝistoj nin ne venkos!

Ernjo Klátil, Wien.

sin förmåga ersätta kostnaden för barnet.

Om det är ett lidande för gamla föräldrar att veta att det utlägg samhället gör för dem, när de själva icke förmå mera, utkräves av strävsamma barn i relativt små omständigheter och skapar bitterhet i förhållandet dem emellan, så finns det dock ett naturligt samband dem emellan som med tiden utjämnar och utplånar allt. Men detta lidande är intet mot det som kommer på barns och hustrus lott när make kräves på utlägg av fattigvård eller barnavårdsnämnd för hennes barn i tidigare eller före äktenskap. Barn, som varit placerade i fosterhem i åtta à tio år ryckas därifrån för att planteras om i en ny familj där det icke blir det minsta, det omhuldade, det värnlösa utan i stället den äldsta, inkräktaren, påhänget, den överflödige. Den familj som barnet i späda år betraktat som sin, bytes helt plötsligt ut mot yngre syskon, obekant mor, kall och avvisande styvfader. Ofta har detta barns tillvaro icke varit bekant för mannens familj förrän kravet kommit och barnet av ekonomiska skäl måste hämtas hem. Det går dock lättare att mätta en mun till i hemmet än att betala 20 à 25 kronor i månaden till fattigvården, barnavårdsnämnden eller fosterhemmet. Ett sådant äventyr kan vara ödeläggande för barnets hela liv, missämja och hat kan bli följden därav. För att nu inte tala om hustruns lidande! För mannens anhöriga lider hennes prestige ett avbrott om barnet är utomäktenskapligt och mellan henne och maken blir det ett ständigt tvistefrö. Det finns hustrur för vilka denna återbetalningsskyldighet blivit en djup tragedi. De skulle kunna tala

tiden kastade henne in i kampen för brödet, hon måste nu själv sörja för sitt livsuppehälle, hon måste själv bygga upp sin framtid. Den socialistiska kvinnan i Österrike är medveten om detta. Ett mycket stort antal kvinnor fylla fackförenings- och partiets skolor. De deltaga i alla grenar av arbetarsporten, de tränga in i alla grenar av arbetarnas kulturrörelse. Vi veta att vi i Österrike, isynnerhet i Wien, ha nått ganska långt i jämförelse med andra länder, men vi äro även medvetna om, att mycket återstår att förvärva.

Och om under denna tid fascisterna i Österrike hota oss, och hota att förstöra det, som vi och våra manliga kamrater lyckats skapa, då anropa vi hela världens arbetarklass: Vi socialistiska kvinnor i Österrike komma att stå sida vid sida med våra män, fascisterna skrämma oss ej, och fascisterna komma ej att besegra oss.

Ernjo Klátil, Wien.

om stickande repliker, sömnlösa nätter, hysteriska scener, hugg och slag.

Kvar står ju alltid rätte faderns försörjningsplikt, men han kan vara gift i små omständigheter, arbetslös, sjuk, försvunnen, död eller av annan anledning urståndsatt eller befriad från försörjningsplikten och det går alltså inte för maken att någonsin få igen vad han lägger ut.

Dessa lidanden drabba icke de bättre bemedlade. Den som har råd bidra till sina gamla föräldrars underhåll känner det naturligtvis som en kär plikt att få göra det och likaså den som från början av äktenskapet övertagit andra makens barn och icke behöver känna det som en ekonomisk tyngd. Men för de ekonomiskt mindre bärkraftiga — och det är ju alltid på dem bördorna känns tyngst — bör detta återbetalningskrav vara oerhört irriterande, hårt och betungande. Det är dessutom, när det gäller andra makens barn, synnerligen orättvist. Där finns ju annan försörjningspliktig eller har funnits. Förmår icke denne fullgöra sin försörjningsplikt bör samhället skriva av skulden. Det invändes nog att båda föräldrarna äro ansvariga efter sin förmåga, men man bör då räkna med den verkliga skyldsfrändens förmåga och icke med den genom äktenskapet ansvariges. Detta har också socialdemokratiska kvinnor insett och vid sin instruktionskurs 1927 under diskussion uttalat önskemål om att återbetalningsplikten i sådana fall måtte utgå ur lagen. Detta krav utmynnade i en motion till riksdagens andra kammare, framburen av Signe Vessman och övriga kvinnliga socialdemokratiska riksdagsmän. Dess vidare öde känner jag ej. Ännu en gång har Socialdemokratiska kvinnoförbundet understrukit denna uppfattning, nämligen vid kongressen 1928 i samband med diskussionen om eventuell lagstiftning om modershjälp. Då uttalade nämligen kongressen som sin uppfattning att "om krav på återbetalning skall ställas, dessa icke måtte ifrågakomma mot inkomsttagare med lägre inkomst än t. ex. å landsbygden 3,000 och i stad 3,600 kronors inkomst".

Då det nu ser ut som om en opinion mot återbetalningsplikten vore på väg att blåsa upp, synes det mig vara på tiden att kvinnoförbundet ånyo tar upp frågan och på nytt framför detta rättvisa krav.

Sigrid Lundin.

Förbättrad bostadsstandard.

Ett av H. S. B:s nybyggnadskomplex i Stockholm.

Att råda bot på trångboddheten och få de mindervärdiga, hälsovådliga bostäderna utbytta mot hälsosammare, mera soliga och luftiga, även för de mindre bemedlade folkskikten är, som alltför välkänt, ett av de mest trängande behoven, framförallt i de större städerna, nästan överallt i våra dagar.

Enda medlet härtill är nyproduktion av smålägenheter, som uppfylla det mesta möjliga av dessa önskemål och till priser, som göra dem överkomliga för just de skikt av befolkningen, som behöva dem. En mycket banal men alltför sann verklighet.

Här som å en del andra områden visar det sig, att de beroendes samverkan, Kooperation, är ett av de verksamaste medlen för nående av positiva resultat.

Hyresgästgörelsen, som i föreningsform är en sammanslutning av hyresgäster på kooperativ grund, har i huvudstaden uppnått goda resultat av sin verksamhet, som nu bedrivits några år och därunder med ständigt vidgat arbete och växande resurser lyckats göra stora insatser inom sitt område.

Strax före höstflyttningen hade vi, tillsammans med den övriga pressen, nöjet beskåda årets resultat av Hyresgästföreningens byggnadsproduktion i Stockholm, utgörande ej mindre än 805 lägenheter.

Att denna förening utövar en ingalunda föraktlig verksamhet förstås därav, att den hittills producerat lägenheter till ett antal av 3,714, fördelade på 41 fastigheter, till ett värde av 50 miljoner kronor. Tillräckligt således att rymma en medelstor svensk stads befolkning omkring 18,000 invånare.

Som känt har hyresrörelsen ingalunda inskränkts till huvudstaden utan omfattas av alltmer intresse av en del av de större städerna även i landsorten.

Det var en hel del nyheter, som kännetecknade årets färdiga nybyggnader och demonstrerades av chefsarkitekten för rörelsen, herr Wallander, inför pressens representanter vid besöket i de olika fastigheterna. Man kunde tydligt för-

märka en "funktionalistisk" accentuering, för att nu använda ett modernt stiluttryck, till såväl exteriör som interiör. Det mest i ögonen fallande beviset härför var i första hand de breda fönstren och de talrika, å en del våningar efter hela fasaden löpande balkongerna. Under de väldiga fönsterna löpte, i stället för vanliga fönsterbräden av trä, en bred, vacker stenplatta, som med sitt marmorutseende förlänade en förnäm prägel åt fönsterplatsen, helst som de vanliga värmeelementen under fönstren också nu förändrats till hela, mycket tunna sådana, där intet damm kan fästa sig. Omedelbart under fönsterplattan är inmurad en friskluftsventil av ny konstruktion, som eliminerar bort draget vid luftväxlingen. En absolut nyhet är sopnedkassen i varje förstuga. Man befrias från lämnandet av sopor och avskräde å gårdarna. I stället slår man in detta i ett papper, öppnar en lucka till ett rör i förstugan och släpper ned paketet. En anordning, som säkerligen kommer att högt uppskattas av husmödrarna. Likaså är en nyhet införd, som besparar obehaget av mattpiskning å gårdarna. Denna kommer att för-

Sopnedkast i H. S. B:s nybyggnader.

läggningar och förträffliga köksinredningar de bästa som f. n. till överkomliga priser kunna ernås av mindre bemedlat folk. Det enda man skulle önska vore större köks- och delvis rumsutrymmen. Tyvärr lägger kostnadsfrågan obevekligt hinder härför.

Vi införa här några olika bilder för att illustrera verksamhetens nivå.

Tidens Magasin

har med septemhernumret indragits.

Åter har besannats, att en publikation med gedignare innehåll saknar resonans hos vårt folk. Vår partitidskrift Tiden, Studiekamraten och Ord och Bild kunna ge exempel på den ojämna kamp, som måste föras mot de banala, andefattiga alstren, som i hundratusental läsas — ej minst i arbetarehemmen av kvinnorna!

Sannerligen blir man inte betänksam över de påtagliga yttringarna av vår beprisade "kultur". Skall smakförsämningen vara evigt?

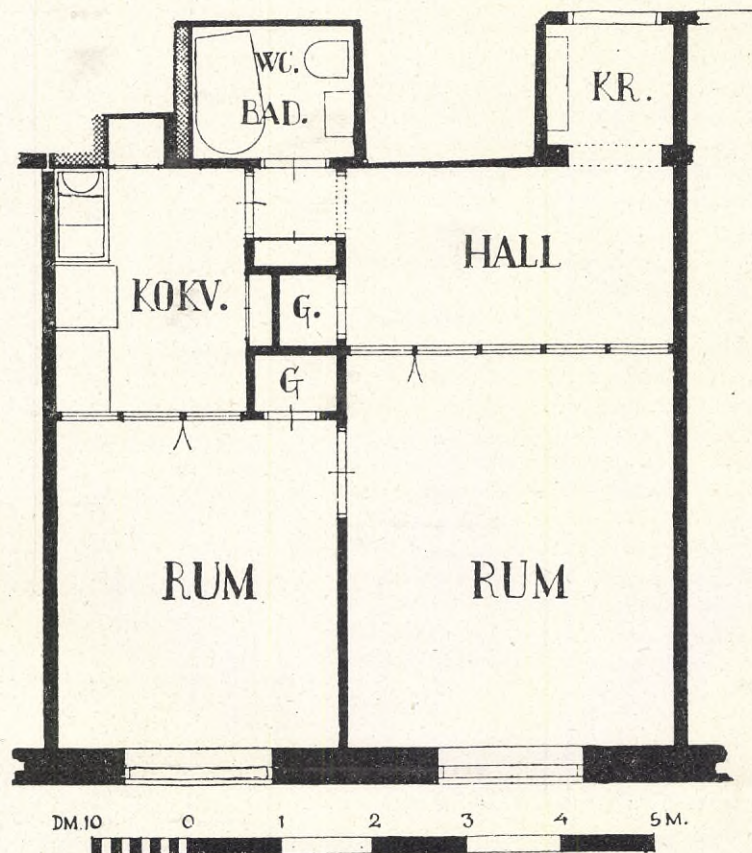
Bilden till vänster: Entré till ett H. S. B:s hus i Stockholm.

Nedtill: Planritning över den nya lägenhetstypen: två rum med hall och kokvrå.

siggå i inbyggda rum å gården, där dammet bortföres medelst elektrisk suganordning.

Särskilt intressant är ett nytt initiativ, som tagits till upprättandet av lekstugor för barnen i huset och trakten omkring. Å takvåningen har en fil soliga och luftiga rum apaterats för detta ändamål. Det är meningen att mödrarna kunna, mot en ringa avgift, lämna barnen för vård och eftersyn till dessa lekstugor, när de så för gott finna. Även kunna större barn där läsa sina läxor etc. Det sörjes även för att barnen erhålla mat under tiden. Under kvällarna äro dessa utrymmen lämpliga till sammanträdes- och studierum för husets vuxna invånare. Det är i samarbete med Stockholms stad som denna art av verksamhet på försök nu provas. Skulle den utfalla gynnsamt öppnas med densamma utvidgande helt visst ett vidsträckt fält till barnens fromma. Vi torde återkomma närmare till detta försök när en tids erfarenhet vunnits om denna verksamhet.

Säkerligen äro Hyresgästföreningens lägenheter med sina goda plan-

Studiearbetet.*

Det är säkerligen ännu en del klubbar som inte kommit sig för med att på allvar ta itu med sitt studiearbete. Hos en klubb förklarade en kamrat att, "på den här platsen gick det inte alls med en studie-cirkel". Litet senare vid samma tillfälle talade en annan medlem om studiearbetet och *hur utmärkt* en gemensam cirkel arbetat. Det sålunda inte bara "gick" utan till och med utmärkt och gemensamt. Det är klart att en cirkel gemensamt för män och kvinnor skulle ge det största utbytet, det är dock så få av våra kommuner som ha en studiecirkel utan medlemmarna samlas i regel till studier utanför kommunen.

Alltså: Där inte möjlighet till någon gemensam studiecirkel finns, få vi hålla oss inom vår klubb. Men cirkel ska vi ha!

Ett par små erinringar kan kanske vara på sin plats.

Vid studiet av skönlitteratur böra vi iakttaga: Det blir större behållning om vi sysselsätta oss med en författare i taget. Det är dock inte nödvändigt att på en vinter tröska igenom allt av en och samma författares kanske ganska rika produktion, men urvalet bör vara lämpligt.

Vid behandlingen av en bok, måste vi försöka få klarhet i vad författaren avsett med sitt verk. De flesta författare åtminstone om det är *något* med dem ha något som de vilja säga sina läsare, något som de kanske länge hurit på. Det är således inte tillräckligt, ehuru mycket vanligt, att vi endast referera innehållet i boken, det kan och bör varje medlem själv läsa sig till. Det är vad som finns i, mellan och bakom orden som vi måste hjälpas åt att finna tillräta, det är också dessa ansträngningar som gör studiet av skönlitteratur så rikt.

När det gäller studiet av samhällsfrågor, kommunalkunskap el. dyl., är det av vikt att vi få liv i de döda paragraferna, det vill säga, få reda på *hur* de olika paragraferna tillämpas på den plats där vi äro verksamma. Det är till exempel en hel liten upplevelse att få veta till vad allt våra skatter skola användas. Hur vår kommuns finanser knåpas ihop inom de olika avdelningarna är också värt en kvälls arbete. Vi kunna få mycket bättre grepp om dessa saker vid en muntlig redogörelse av personer som dagligen syssla därmed, t. ex. kommunalkamrerare, taxeringsordförande eller andra funktionärer eller förtroendepersoner.

A. S—t.

* Red. har fått mottaga tvenne artiklar i samma ämne, men då de var för sig ge goda råd, ha vi ansett oss böra införa bägge.

Höstplöjning.

När lingonsylten är kokad, innanfönsterna isatta och vinterkläderna i ordning för vintern, då är det tid för kvinnoklubbarna att börja sina studiecirklar. Ingen kvinnoklubb utan någon studiecirkel skall vara denna vinters lösen! Vi måste nämligen äntligen förstå att vårt arbete bör ha praktiska konsekvenser. Ute i bygderna hör man överallt klagomålet: "Vi ha för få kunniga kvinnor. Det behövs kvinnor i stads- och kommunalfullmäktige, i fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd, i skolråd och kyrkoråd, men vi ha inga att sätta in. Och finns det en eller två bli dessa betungade över hövan." Vi behöva kvinnor i landstinget och i riksdagen, många flera än vi ha. Vårt parti har möjlighet att få in kvinnor, men hur många äro kunniga nog, hur många ha självförtroende nog att vilja?

Det är här skon klämmer. Och en sak är viss: det är inte tiden, som fattas de flesta av de kvinnor i vilkas klubbar det aldrig bildats någon studiecirkel. Det är *företagsamhet* som fattas. Att bilda en studiecirkel är en rätt enkel sak, men det fordras här till av medlemmarna mera företagsamhet än att ha syftnar med högläsning eller höra på föredrag. Då är man nämligen passiv och kan som sådan kanske snappa upp och lägga på minnet något korn. Men det är först som *aktiv* man lär sig något ordentligt. Använd den tid som du lägger ner på att förfärdiga långgrandiga handarbeten efter mönster från Allers i stället till att inhämta kunskaper. Det kan kännas gruvligt obehagligt första gången du fått i uppdrag att referera något, att hålla ett inledningsföredrag, men när du väl satt dig till och skrivit ner huvudpunkterna, går det genast lättare. Och när du till allmän belåtenhet utfört din uppgift, då känner du dig i alla fall lite rakare i ryggen än förut. Är det inte sant? Det är genom att själv vara produktiv som man lär något, säger docenten Anonymus i en nyss utkommen bok: "Hur man studerar vid universitetet." — "Det viktigaste är att du själv gör någonting, och att du för varje dag kan se vad du gjort." Det som här säges om studenterna kan även gälla oss kvinnor.

Så en sak till. Tro inte att vid vårt studiearbete tankarna och orden komma flygande ögonblickligen vi satt oss ner vid bordet för att skriva. Nej, allt vad du vill säga funderar du ut medan du skalar potatis, stoppar strumpor eller skurar golv. Får du en riktigt lysande idé så går du i alla fall genast och skriver upp den, annars går det lätt att glömma. Alla ämnen äro nyttiga, men för min del skulle jag just nu vilja rekommendera "Medborgarekenskap"

"Adagio."

*Vattnet rörs och vinden spelar,
vind och vatten ta varann.
Bakom skog och glesa dungar
gula rågen gungar
av och an.*

Det är bara du, som felar.

Hjärtat saktar sina slag.

*Jag hör svag musik, som spelar
mig till sömns i dag.*

*Molnen glida lätt som vita
svanar över himlens sjö,
men de tiga, när de fara,
svanar sjunga bara
när de dö.*

*Ont och tungt har jag fått slita,
det är tungt på tiggargstig,
jag vill fara med de vita
svanarna till dig.*

Bo Bergman.

(Ur Marionetter.)

som då skall omfatta de ämnen som speciellt berör kvinnorna: fattigvårds-, barnavårds-, nykterhetslagstiftning, vårt skolväsen, pensions- och arbetareskyddslagstiftning m. m. m. Kan man så samtidigt ordna att medlemmarna få rättelse av svenskan i sina referat eller föredrag och kritik av sina diskussionsinlägg av någon mera sakkunnig, så mycket bättre. Vi behöva just nu i dessa frågor praktiskt kunniga kvinnor. Detta hindrar inte att det också finns andra mycket viktiga ämnen lämpliga för oss, t. ex. socialismen, kvinnorörelsens historia, fredsfrågan, fackföreningskunskap, parlamentarismen.

Alltså: 1) De klubbar, som ej bildat några studiecirklar, vänd er till Arbetarnes Bildningsförbund, lokalavdelning eller distrikt, som skaffar studieplaner och ger råd.*

2) Gör om möjligt cirkeln självbetande, så att medlemmarna själva varje vecka gör någon produktiv eller aktiv insats.

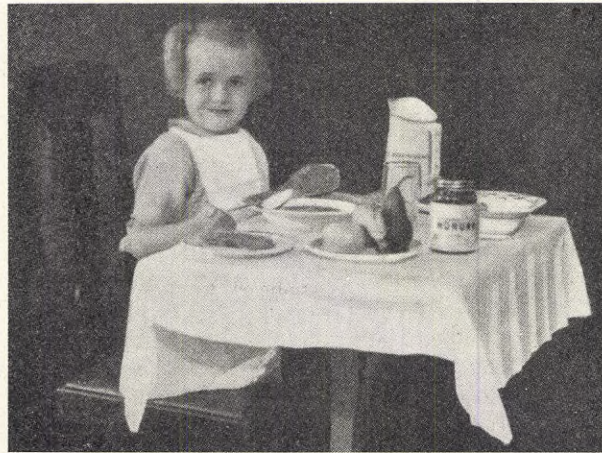
3) Sluta ej med cirkeln i tro att ni kan ämnet efter ett år. De nya medlemmarna behöva så väl stödet av de förut något insatta.

S. H.

* Fru Agnes Söderqvist, Fiskartorpet 3, Västerås, är av förbundsstyrelsen ombedd att giva klubbarna de särskilda råd som de anse sig behöva, varför klubbarna även kunna vända sig till henne.

Frukost, sådan den *icke* bör vara: kaffe med vetegröd.

Frukost, sådan den *skall* vara för friska barn: gröt och mjölk eller välling, grovt rågröd med smör, honung eller frukt i någon form.

Bilderna tagna ur "Nutidens hälsovård i hem och skola" av Nanna Rosenblad.

Populära böcker i hälsovård,

väl lämpade som stomme för studie-cirklar i sexualhygien och hälsovård.

C. D. Josephson: Hälsosamma lärdomar för kvinnlig ungdom. För skolornas bruk. Pris 2 kr. 1925.

Kristiane Skjerve: Moderskapets hälsolära. Pris 2: 75. 1926.

Nanna Rosenblad: Nutidens hälsovård i hem och skola. Pris 2: 75. 1927.

Bland de böcker i hälsolära, som på senare åren utkommit, är det särskilt de tre ovan angivna, som jag obetingat vill rekommendera. Avgångne professorn vid Uppsala universitet Josephson har en intressant och sakkunnig framställning, grundad på ett långt livs erfarenhet som läkare. Ett par kapitler handla om den personliga hälsovården och ett sunt levnads-sätt. Skildringen är mycket roande, samtidigt som den är lärorik. Denna avdelning av boken innehåller visserligen en del föråldrad diskussion. Så användes t. ex.

hela två sidor till att varna för korsetter. Ävenså varnas för att taga barn under 12 år för ofta med på teatern. Biograf nämnes däremot ej. De fyra följande kapitlen handla om de kvinnliga könsorganens uppgifter, om äktenskapet, om havandeskap, förlossning och barnsäng och slutligen om de smittosamma könssjukdomarna. Denna del av boken är man författaren mest tack-sam för. Vi ha få framställningar i sexualhygien, som äro så finkänsligt och rätt-framt skrivna.

Om professor Josephsons bok kan sägas vända sig mera till medel- och överklassens kvinnor än till arbetareklassens, så riktar sig norskan Kristiane Skjerves bok direkt till den breda allmänheten. Kristiane Skjerve tjänade redan tidigt sitt uppehälle som barnjungfru hos Sigurd och Bergliot Ibsen. Hon avlade sedan lärarinneexamen och for till Kalifornien, där hon snart in-gick äktenskap. Vid denna tid utlyste Norske Kvinders Nationalraad en pristäv-lan om den bästa vägledningen för ungdom i sexuell hygien. Som prisdomare fungera-de bland andra fru Katti Anker-Möller, känd såsom initiativtagare i Norden till råd-

frågningsbyråer för kvinnor, vilket förut omtalats i Morgonbris. Kristiane Evans, vilket är hennes namn som gift, fick första pris med denna bok, som 1926 översattes till svenska. Även i Amerika har Kristiane Skjerve gjort sig ett namn som pedagog, uppfostrare och socialpolitiker. Hon har 1925 utgivit ännu en bok: Äktenskapets hälsolära och blev samma år fredsdomare i det county, där hon är bosatt.

Hennes bok om Moderskapets hälsolära inledes med en översikt av fortplantningen i växt- och djurlivet och övergår sedan till människans fortplantning och utveckling. En del goda teckningar bidra till att göra framställningen mycket lättförståelig. Synnerligen värdefulla äro de följande kapitlen om äktenskapet, havandeskapet och barnsängen. Ett tiotal sidor ägnas åt de smittosamma könssjukdomarna. Slutligen bifogas för översiktlighetens skull ett cir-kulär i barnavård, som den norska medici-nalstyrelsen utsänt till barnmorskorna. Kristiane Skjerves bok är sällsynt god och borde läsas av alla unga flickor och kvin-nor. Framför allt borde ingen kvinna ingå äktenskap utan att ha lärt sig sin egen

Renlighetslektion.

Tandborstlektion.

Skydd mot icke önskvärda arvsanlags utbredning.

Som bekant väckte professor Alfred Petréns 1922 en motion i första kammaren i vilken hemställdes, att riksdagen ville besluta en skrivelse till kungl. maj:t med begäran om utredning under vilka förhållanden sterilisering av sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka och eventuellt sedlighetsförbrytare kunde äga rum och för riksdagen framlägga förslag härom.

Utskottet följde motionären och riksdagen beslöt bifalla utskottets hemställan om utredning.

Sedan fick Medicinalstyrelsen frågan om hand. I sin utredning av 1924 hemställde den till kungl. maj:t att representanter för juridik, psykiatri och kirurgi skulle tillkallas för att utreda frågan om sterilisering

kroppens byggnad, funktioner och komplikationer.

Nanna Rosenblad är röda korssyster och lärarinna i hälsovård. Hon inleder sin bok med att indela hälsovården i den offentliga, hemmets och den personliga hälsovården. "Hos oss i de nordiska länderna står den offentliga hälsovården på ett ganska högt plan; därom vittna våra moderna sjukhus, barnhem och ståtliga ålderdomshem m. fl., men hemmets och individens hygien lämnar åtskilligt att önska." Det är också inom de sistnämnda områdena, som förf. ger sina goda råd. Särskilt gör hon propaganda för våra billigaste hälsomedel: vatten och frisk luft. Romarna beräknade 500—1,000 liter vatten pr person och dag. Renligheten och badkulturen stod synnerligen högt på den tiden. I Förenta Staterna har man i våra dagar kommit upp till samma siffror, men som bekant ha nästan alla lägenheter där också badrum. Vi ha här i Sverige i städerna en genomsnittsförbrukning av endast 30—125 liter pr dag och person. Bilden av den svårtillgängliga kommoden med aspedister och fotografi är en sorglig bekräftelse härpå i många hem. En idealisk tvättplats däremot är hörnet med gardin framför, som inbjuder till ordentlig tvättning morgon och afton och tvättning av händer flera gånger om dagen, utan att rummet får karaktär av sängkammare. Barnen böra tidigt lära sig renlighet och förf. föreslår att i likhet med i Amerika skolorna borde särskilt i småklasserna ha renlighetslektioner.

Angående den friska luften: huru många vädrar om vintrarna sina rum på kvällarna innan man går till vila? Om man tänker efter syndas det på sina håll

"på humanitära skäl" av sinnesslöa, sinnessjuka och fallandesjuka och avgiva förslag.

Denna hemställan blev upptagen 1927 av den då sittande regeringen som tillkallade särskilda sakkunniga och vilka nu avlämnat förslag till steriliseringslag.

Det föreliggande förslaget utmärkes av stor försiktighet och torde väl vara utformat särskilt ur rashygienisk synpunkt.

Det första stycket i paragraf 1 har följande lydelse:

Föreligger grundad anledning antaga, att någon på grund av arvsanlag skall komma att till sina barn överföra sinnessjukdom, sinnesslöhet eller fallandesot, som gör dem oförmögna att taga vård om sig själva, må han efter tillstånd enligt denna lag underkastas medicinskt ingrepp, varigenom han berövas fortplantningsförmågan (sterilisering).

De tio paragraferna i förslaget omfattar en mängd bestämmelser, som ge vid handen, att förslagsställarna velat borttaga alla farhågor för att något ingripande skall kunna ske, som icke är betingat av den allra strängaste nödvändighet. För den olärde förefaller det t. o. m. som om försiktigheten drivits så långt, att det vore omöjligt att någon gång utföra en sterilisering.

I en paragraf säges nämligen: "Ej må någon steriliseras, som ej med in-

ofta mot en så pass enkel hälsoregel. Dagluften behöver vädras ut så väl som nattluften.

Om födan har förf. ett bra kapitel. Ovanstående flickas frukost, bestående av rågsörgås, välling, mjölk, honung eller frukt räknas ut att vara billigare och mycket mera närande än frukosten sådan den icke bör vara, bestående av kaffe och franskbrödsörgås. Tabellerna över de olika åkommorna hos barn äro väl schematiska, däremot äro tabellerna över vårdanstalter och vårdmöjligheter för barn avgjort värdefull. Boken är försedd med talrika trevliga fotografier.

Signe Höjer.

sikt om åtgärdens innebörd samtyckt därtill, eller någon steriliseras mot sitt nekande eller motstånd."

Vidare stipuleras, att den ej må steriliseras, som icke uppnått miniåldern för äktenskaps ingående, med mindre än att alldeles särskilda skäl föreligga, liksom att där förhoppning om tillfrisknande finnes inget ingripande får ske.

I det senare fallet undrar man, om ingen betydelse tillmätas möjligheterna för att sjukdomsanlaget kan ärvas.

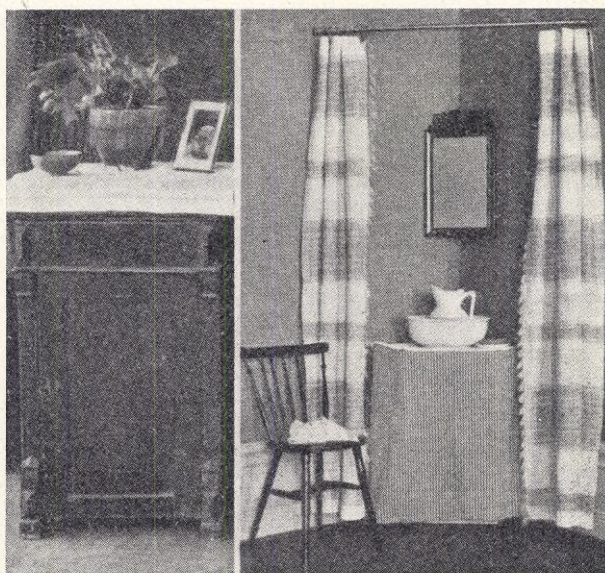
Hos Medicinalstyrelsen är lagens tillämpning förankrad, i det att inom denna prövas ansökningarna och meddelas tillstånd, ävensom att läkaren är rapportskyldig till Medicinalstyrelsen över verkställd sterilisering. Denna skall äga rum å lasarett eller sjukstuga och företagas av läkare.

Om tystnadsplikt för dem, som handha fallet, är även stipulerat.

I motiveringen till förslaget är utförd en statistik, som visar en oro väckande ökning av sinnessjukdomarna i kulturländerna.

Visserligen bottna väl siffrorna närmast i det förhållandet, att de sjuka numera i större utsträckning tagas om hand och därigenom komma till registrerande myndigheters kännedom. Här några siffror: År 1862 vårdades å sinnessjukhus 1,100 sjuka i Sverige och 1926 uppskattades antalet sinnessjuka till 22,484. Siffrorna av 1862 säga oss naturligtvis inte hela antalet sjuka, då däremot siffrorna av 1926 sannolikt äro mycket nära det verkliga antalet.

Men bortsett detta, komma vi dock

Till vänster: En till blomsterbord förvandlad kommod, aldrig tillgänglig. Till höger: Tvättvrå lätt ordnad vid trångbodhet.

inte ifrån, utan att sjukdomen vunnit en utbredning som måste inge farhågor för framtiden. I betänkandet säges dock att man inte kan tillmäta fortplantningen bland de sjuka så stor betydelse på ökningen av sjuksjukdomarna. Detta torde mera samhällsförhållandena vara skuld till, då det numera ställes mycket större fordringar på den enskilde och sjukdomsanlagen därigenom oftare framträda och komma till utbrott.

Erfarenheten talar sitt språk, som icke helt kan förbigås om än statistiken och förklaringarna till denna kunna resonera bort en del av de synliga missförhållandena och lugna allmänheten. De upprörande förhållandena särskilt vid fattigvårdsanstalterna och ålderdomshemmen visa på att åtgärder måste vidtagas till förebyggande av att de sinnesslöa fortplanta sig. Vi tillåta oss avtrycka följande stycke ur betänkandet, som tydligt åskådliggör hur missförhållandena kunna gestalta sig:

Ur det betänkande (Statens offentliga utredningar 1927:28), som avgivits av professor Alfred Petrén, torde följande fall kunna anföras. På ett ålderdomshem födde en sinnesslö kvinna ett barn, fadern till barnet var även sinnesslö. Barnet blev fullkomlig idiot. I en kommun, där ålderdomshem saknas, funnos två sinnesslöa män och två sinnesslöa kvinnor, vilka förökade sig till elva stycken, alla idioter. I en kommun hyste fattigvården en sinnesslö "hustru" med fyra barn i åldern 13, 7, 5 och 1½ år. Barnen voro allesamma mer eller mindre sinnesslöa. I en annan kommun hade en degenererad blind man, vars fader och syster voro blinda, gift sig med en "tidtals svagsint" kvinna och fem gossar föddes; tre av dem blevo blinda, en hade hjärtfel, en var mindre försigkommen och den yngste helt sinnesslö. Å en större fattigvårdsanstalt vistades en sinnesslö kvinna, som även led av fallandesot. Under 4 års tid födde hon på anstalten 3 barn; redan förut hade hon 2 barn, båda kroppsligt och psykiskt undermåliga. I en annan fattiggård åter funnos sammanlagt icke mindre än 23 barn, födda av sinnessjuka, sinnesslöa eller brottsliga personer, vilka barn i allmänhet voro mer eller mindre undermåliga i fysiskt och psykiskt avseende. Slutligen kan anföras ännu ett fall, som nyligen kommit till de sakkunnigas kännedom. En imbecill flicka flyttade samman med en man, som i ett sitt föregående äktenskap hade fyra barn, av vilka en var idiot och en hydrocephal; själv var han asocial, och kommunen hade måst taga hand om barnen. Flickan fick med honom ett barn, fick därefter en psykos och vårdas nu på anstalt.

Tvålens betydelse i ett tvättmedel.

Hur Helios kemist lyckats framställa Olein-tvålpulver.

Tvål är tvål. Ja, så tro de flesta. Men högst få veta att det är lika stor skillnad — på bättre och sämre tvål — som på "natt och dag". En tvål, gjord av orena, hårdlösliga fettämnen, såsom talg, fisktran (såsom i England) eller renat kloakfett (såsom i Tyskland) eller Soja-bönolja o. d., kan aldrig få samma reningsvärde som en tvål, gjord av kemiskt ren destillat-olein.

Då det gäller hand- eller hudtvätt spelar hårdare eller mjukare fett ej så stor roll. Det är just för klädtvätt — vid bykning — som det är viktigast att använda en fin tvål. — Ja, där behövs den allra finaste som kan erhållas. —

"Det var konstigt" — säger Ni. "Hur är det möjligt?"

Jo, det är oerhört mycket svårare att få bort en ofta ingrodd smuts ur linnets fina trådfibrer än att få bort smutsen från din hand eller ditt ansikte. Hur ofta få inte smutskläderna därtill ligga i veckor och månader, innan de komma i byken. Under denna långa tid hinner fosforsyran och andra ämnen, som vid svettning genomträngt linneplagget, förvandlas — eller bita sig ännu hårdare fast. Det är inte lätt att få bort sådan ingrodd smuts.

Det har emellertid länge varit känt att man av kemiskt ren restillat-olein just får fram den för klädtvätt bästa och finaste tvålen. Men, på grund av olein-tvålens seghet, har ingen tidigare lyckats framställa olein-tvålpulver.

Det är Helios' chefkemist, Doktor Yngve Dalström, som först löst detta viktiga problem. Och medelst sinnrika maskiner lyckats göra en olein-tvål i pulverform.

Uppfinningen är epokgörande, ty vid de mångåriga undersökningar som Doktor Dalström gjort över tvättfrågan, har det till fullo konstaterats, att ett olein-tvålpulver lättare upplöser och absorberar smutspartiklarna än någon annan tvål-komposition. Men det är ej tvålen ensamt, som skapar det fulländade tvättmedlet. Till Olein-tvålpulvret har D:r Dalström — tack vare sina mångåriga studier över tvättproblemet — i rätta proportioner tillsatt ytterligare 4 an-

dra, milda och verksamma tvättämnen. Det är denna komposition av 5 samverkande ämnen som just gör Vita Tvättbjörn till det överlägsna tvättmedel som det är. Ty att Tvättbjörn tvättar bättre, lättare och vitare än andra tvättpulver — det erkänna alla som använt den på det rätta sättet. Och att Tvättbjörn ger en tvätt, som aldrig gulnar efter — är lätt för var och en att prova.

Samtidigt är Tvättbjörn en linneparare — ty den kan aldrig det ringaste slita tvätten. Om Ni också låte Er tvätt ligga i Tvättbjörnslösningen i flera dagar, så skulle linnets ej ta minsta skada därav.

Då förstär Ni hur klokt och sakförståndigt Vita Tvättbjörn är sammansatt. Men så är den också byggd på verklig sakkunskap. Det finns intet annat tvättpulver i marknaden som i sammansättning motsvarar Tvättbjörn. Han står ensam i sitt slag.

Helios.

Barnäktenskapen i Indien.

De indiska barnäktenskapen äro ett synnerligen sorgligt kapitel, som från urminnes tider fortlevat ända till våra dagar.

De mera vakna av Indiens kvinnor ha på senaste tiden arbetat intensivt för ändring av denna avita sedvänja.

Enligt beslut av lagstiftande församlingen, i slutet av sept., har äntligen ett steg tagits till stävande av barnäktenskapen, i det att straffstadgats mot ingående av giftermål för den kvinnliga kontrahenten under 14 och den manliga under 18 år.

Detta beslut är tydligen en frukt av den opinionsstorm, som i Europa, främst England, väckts till liv under sept. med anledning av den statistik, som publicerades av det engelska arbetarepartiets huvudorgan, Daily Herald.

Härav får man bl. a. veta, att i Indien finnas under 5 år "hustrur" till ett antal av 218,000, "änkor" 15,000. Emellan 5—10 år finnes över 2,000,000 hustrur och 102,000 änkor. Intill 15 års ålder finnes inalles 25,000,000 hustrur och 4,000,000 änkor.

Har Ni märkt
att kvällarna
börja bli
längre?

Det betyder mera
tid för studier
hemma!

Begär våra
studieråd!

Kooperativa
förbundet
Saltsjöbaden.

530

Förbundsmärket.

Vårt vackra föreningsmärke bör ägas av alla förbundskamrater.

Rekvireras från förbundsexpeditionen.

*Sprid Morgonbris julnummer
bland vänner och anhöriga.*

Hemmets ekonomi

tillvaratages bäst
genom inköp i

kooperativa butiker.

Engelska arbetarepartiets nya ordförande.

Susan Lawrence.

Omedelbart efter varje årskonferens utser engelska arbetarepartiets verkst. utskott ny ordf. för den nya arbetsperioden intill nästa års konferens. Till denna bemärkta funktion utsågs denna gång den inom engelska kvinnorörelsen av vårt parti verksamma Susan Lawrence.

Hennes arbete inom den politiska, fackliga och kommunala verksamheten har varit omfattande och uppskattat. Företrädesvis har frågor som beröra hälso- och fattigvårdsförhållandena tagit hennes mesta tid och intresse i anspråk.

Till hennes korande som ordf. — första gången en kvinna någonstades härtill utsetts — torde nog medverkat att man velat göra en honor för kvinnorna och visa sin erkänsla för deras intensiva deltagande i det politiska valet, som bringade regeringsmakten i arbetarepartiets händer. En händelse som vi nu se återverkan av på skilda områden både i "gamla" och "nya" världen.

Socialismen har nu ej blott hunnit flytta från dårhuscellen — där den för några tiotal år sedan ansågs höra hemma — till samhällsbyggnadens utsiktstorn. Den fångslar nu tankarna från kejsarmöten till skolgosars debattklubbar!

Ellen Key.

Deras vinst.

Bild ur livet.

Dragningen i obligationslotteriet stod för dörren. Om några dagar skulle åter lyckohjulen snurra runt och lottnumren dragas ut åt innehavare av obligationer med liknande nummer.

Alla som ägde någon eller några dylika papper gingo i väntan på det stora ögonblick då deras öde skulle vara beseglat. Det var ju alldeles klart att envar skulle ha *högsta* vinsten och det gällde ju helt naturligt att kalkylera, hur man bäst skulle ordna det, när man en gång fick den hägrande penningssumman.

För järnarbetare Vilsson låg dock saken litet mera komplicerat till än så, att han blott och bart hade att gå och hämta ut sin blivande vinst. Han måste nämligen först räkna med att han intill dragningen kunde få räknas som ägare till sina två en gång innehavda obligationer.

I sin "välmakts" dagar, det var när Vilsson var lycklig nog att innehava arbete, hade han och hans fruga snålat ihop så mycket att de blevo i tillfälle att bli ägare av ett par sådana där värdepapper.

De hade nog aldrig i själva verket räknat med att få vare sig den högsta eller någon annan vinst, men de visste att pengarna icke voro bortkastade utan skulle komma tillbaka, även om de icke voro lyckliga nog att få någon vinst.

Emellertid blev Vilsson arbetslös. När sex månader hade gått var han tvungen att gå till länekassan med det ena av sina "papper". Och när ytterligare sex månader försvunnit och utsikterna att erhålla något arbete voro lika negativa, måste han göra sammanledes med det andra.

Nu hade jämt aderton månader gått under vilken tid Vilsson blivit vad man kan säga fullständigt renskrapad från penningtillgångar.

Det fanns knappt en matbit i huset, ty de tjugu kronor som hans ena dotter kunde lämna hem, var sannerligen inte mycket för fem personer att leva av under veckans lopp.

Till allt detta kom påminnelsen från värden om att hyran *måste* betalas, annars så . . .

Vilsson gick sakta fram och åter i det lilla rummet. Framme vid fönstret satt hans hustru och repade upp ett gammalt strumpskäft för att få garn till att stoppa en annan söndrig strumpa med.

— Om jag bara visste, sade Vilsson under det han stannade framför skrivbordet, hur vi skulle kunna rädda våra obligationer. De förfalla precis samma dag som dragningen börjar.

Hans hustru svarade ingenting på en stund, men slutligen sade hon:

— Tror du inte att de skulle lämna någon veckas anstånd om du gick ned och bad därom? Kanske det kan yppa sig något tillfälle och vi kan få pengar till omsättningen sedan, ty det är ju ändå inte så många kronor.

— Ja, varför inte fråga, sade Vilsson. Jag skall gå dit omedelbart och det vore ju roligt om det lyckades.

Härefter stoppade han påminnelsbrevet och lånebevisen i rockfickan, sade adjö åt sin hustru och gick.

Det var mycket folk i länekassans expeditionslokal. Det stora flertalet var där för

att omsätta sina obligationer, men det var även många som löste ut sådana.

Vilsson såg inte en enda vilken hade ett liknande ärende som han, och han kände sig alldeles som litet enkel när han framförde sin önskan till den lilla vackra fröken vid pulpeten innanför glasväggen.

— Fjorton dagar, sade hon och tittade på en almanacka, jo det går för sig.

Det kändes som en lättnad i Vilssons bröst. Alltid skall det väl bli någon råd, tänkte han och gick med raska steg mot utgången.

Just som han kom ut i förstugan till lokalen stod där en man, som han även lagt märke till inne i lokalen.

— Är det inte Vilsson sporde den mötande.

— Jo, det är det.

— Känner du inte igen mig? Vi voro arbetskamrater vid B—d på 90-talet.

— Ja visst, ja. Jo, nu kommer jag ihåg...

Undan för undan påminner sig nu Vilsson sin forna kamrat och samtalet övergår till att efterhöra varandras ställning i livet. Det har gått flera decennier sedan de träffats och det är många minnen som kommer på tal.

— Jaså, du har intet arbete, kära Vilsson, men kanske du vill börja hos mig? Jag behöver en arbetare i din yrkesgren.

Vilsson trodde knappt att orden han hörde var en verklighet. Han var så van, att från arbetsgivarehåll höra "nej, inte nu" eller också "ni är nästan gammal", att han mera trodde det hela var en dröm än verklighet.

Överenskommelsen var snart träffad och någon dag därefter stod Vilsson i sin forna kamrats smedja och hamrade av hjärtans lust det vitglödade järnet. Klangen från stället lät som fågelsång i hans öron och själv sjöng han med, ty han visste att det betydde ett drägligare uppehälle för honom och de sina mot vad han nu under ett och ett halvt år varit i stånd att åstadkomma.

Och när Vilsson kom hem med sin första veckoavlönning kunde han icke underlåta att säga till sin hustru:

— Bättre vinst kunde vi gärna inte ha fått än vad som kom oss till godo med att jag fick arbete.

— Ja, jag är så glad däråt så det tror du inte. Mätte det bara räcka länge och du får ha hälsan, så skall väl allt snart bli bra igen. Så vi hade, kan man säga, en rätt så bra tur ändå. *Vitalis.*

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Sandvikens soc.-dem. kvinnoklubb 10-årsfest.

Sandvikens socialdemokratiska kvinnoklubb firade den 29 april 10-årsjubileum under högtidliga former och under livlig tillslutning från klubbarna i kringliggande orten och från de övriga socialdemokratiska organisationerna på platsen. Festligheterna voro förlagda till Folkets hus, som var vackert prydd med grönt samt med arbetarekommunens standar i fonden. Efter ett musiknummer hälsades de närvarande välkomna av klubbens ordförande, fru Anna Åberg. Fru Agnes Söderquist från

Västerås höll högtidstalet, som mottogs med livligt bifall. Ett sångnummer följde varpå ordföranden gav en återblick på de gångna årens klubbarbete.

Den 19 mars 1919 bildades klubben efter ett föredrag av fru Disa Västberg på initiativ av Sandvikens arbetarekommun. Början var arbetsam. Redan från starten fick klubben svår konkurrens med husmodersföreningen och från kommunisterna, vilka ungefär samtidigt började sin verksamhet. Det var ingen lätt sak att klara sig i denna konkurrens, men tack vare dåvarande kommunstyrelsen, vilken hyste stort intresse för klubbens framgång, lyckades klubben komma i gång med sitt arbete.

Under de år som gått har klubben erhållit god hjälp från partikamraterna vid föredrag och inledning i olika frågor som behandlats och ha många av våra viktigaste samhällseliga frågor varit uppe på klubbens dagordning. De flesta av förbundets kvinnliga talarekrafter ha också under denna tid varit i Sandviken och hållit föredrag.

1919 väcktes frågan om studiearbetet inom klubben och 1920 antecknades klubbens första studiecirkel, vilken sedan dess nästan oavbrutet fortgått, upptagande olika ämnen till studium. Klubben har vid flera tillfällen sänt stipendiater till kurser vid Västerbergs och Brunnsviks folkhögskolor. År 1920 fick klubben sin första representant i kommunalfullmäktige, och för närvarande finnas två representanter i fullmäktige, två i fattigvårdsstyrelsen, tre i barnavårdsnämnden och en i skolrådet. Klubben har med stor livaktighet deltagit i agitationen vid valtillfällen. I distriktets arbete har klubben alltid gjort sin insats med motioner och representation. Klubben är bl. a. initiativtagare till de instruktions- och kamratmöten, som blivit så populära. Klubben har varit mycket verksam för spridandet av litteratur och tidningar. Under alla dessa år har intet möte inställts. Vi ha lyckats behålla intresset för klubbens arbete, så att vi i dag kunna säga, att vi äro en livskraftig länk i den kedja av socialdemokratiska kvinnoklubbar, som sträcker sig över hela Sverges land.

Sedan denna redogörelse, som vi här i sammanträngd form återgivit, föredragits, fortsatte programmet med omväxlande sång och musik samt servering. Fruarna Anna

föreningen för lägre levnads- kostnader

konsum

God hushållning
är tidens lösen.

Åberg och Augusta Resare fingo under aftonen från kamrater inom klubben mottaga blommor såsom en erkänsla för det vackra och osjälviska arbete, de under de år som gått nedlagt inom klubben. Hyllningstal höllos av hrr A. E. Brandt, Karl Brandt och Sigurd Lindholm, vilka uttryckte sitt erkännande till klubben för det förtjänstfulla arbete, den utfört inom samhället, samt för den värdiga representant, som klubben städe varit för samhällets arbetarkvinnor och för partiet i övrigt på platsen.

Fotografi från klubbens 10-årsfest i Sandviken.

Kamratmöte i Lund.

Bland de många resande som en söndag under aug. hade Lund till mål, befann sig också en hel del socialdemokratiska kvinnor, som hörsammat Lundaklubbens inbjudan till kamratmöte. För att få full nytta av dagen samlades man redan kl. 10 f. m. på Folkets Hus' gård och därifrån begav man sig ut för att ta en titt på staden och dess sevärheter.

Det egentliga mötet hölls i Folkets park och inleddes med sång av A. B. F:s sångkör. Lundaklubbens ordf., fru Alma Lindahl, hälsade välkommen och orienterade med några ord om syftet med dagens möte. Sedan deltagarna fått sig en smula till livs och avlyssnat hrr Otto Nordblad och Pontus Holmkvists muntrationsprogram, kom mötets allvarligare del.

Distriktets ordf., fru Martha Larsson, inledde frågan: "Hur bör arbete läggas under kommande vinter för att vår kvinnoorganisation skall gå framåt?" Med utgångspunkt från de av partiet utsända cirkulären om agitation bland kvinnorna betonade talarinnan önskvärdheten av samarbete med de fackligt organiserade kvinnorna för att bland dem skapa eller vidmakthålla även politiskt intresse. På detta område torde mycket stå att vinna. För övrigt värdjade talarinnan till de närvarande att ta med sig hem den frågan, om hur arbetet bör läggas under den kommande vintern, och diskutera den på sina möten för att komma fram med något förslag till kommande distriktskonferens. Därefter följde en mycket livlig debatt, varvid flertalet av de närvarande hade ordet. Det i allo lyckade kamratmötet slöts med ett leve för kvinnörelsen.

I samlad trupp begåvo sig deltagarna till "Kulturen" för att taga utställningen i skärskådande. A. L.

Från Iggesund.

Iggesunds soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 2 april. Klubben har hållit 24 ordinarie och 2 extra möten. Medlemsiffran är för närvarande 30. Klubben har deltagit i höstens valagitation med valmöten och husagitation samt utdelande av vallitteratur. Utgifter och inkomster ha balanserat på kr. 1,262: 50. Förutvarande styrelse, som återvaldes enhälligt, utgöres av fruar Ingeborg Rönnkvist, ordf., Karin Molin, sekr., Klara Eriksson, kassör, Anna Westin och Lovisa Strandberg. Kommissionär fru Anna Nordin.

Klubben är ansluten till A. B. F:s lokalavdelning. Den är även representerad i platsens olika kommunala institutioner såsom kommunalfullmäktige, pensions- och

Brusten länk.

Hilda Rydin, Kolbäck.

Kolbäckes soc.-dem. kvinnoklubb har genom döden förlorat en av sina mest intresserade medlemmar, fru Hilda Rydin, som efter en längre tids sjukdom avled den 18 aug. endast 49 år gammal. För klubben är det en stor förlust. Det fanns ingen, som fordrade så mycket av sig själv som hon, och ingen som var så varmt hängiven den idé vi arbeta för.

Att hon var vördad och aktad av sina klubbkamrater bevisades också vid hennes sista färd, då hela klubben följde henne till det sista vilorummet. Klubbens ordf. framförde vid graven klubbens sista tack och lyste frid över hennes stoft. Kransar nedlades från klubben, arbetarekommunen, fattigvårdsstyrelsen m. fl. organisationer.

E—n.

KASSÖRERNA

bedjas att vid postgiroförsändelserna till Morgonbris och förbundet sända dem under var sin adress, således för tidningen, postgiro n:r 50196, adress: Tidningen Morgonbris, Upplandsgatan 1, Stockholm. För förbundet, postgiro n:r 50197, adress: Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbundet, Upplandsgatan 1, Stockholm. På postkupongen angives om försändelsen gäller kontingent, kongressfonden eller materiel o. s. v.

nykterhetsnämnd, fattigvård, skolråd, lands- ting och fortsättningsskolestyrelse.

Ett kamratmöte har hållits, vilket var mycket välbesökt och upplysande. 415 ex. av Morgonbris ha under året försålts.

Sedan årsmötet var avslutat bjöds på kaffe av en klubbkamrat.

Med kamrathälsning landet runt.

Ref.

Äntligen ett medel mot mjäll.

Professor Sundberg lovordar uppnådda resultat.

Professor Carl Sundberg, känd expert på allmän hälsovård, omtalar, att man på senare tider gjort uppseendeväckande erfarenheter då det gällt att bota härsjukdomen seborré.

— På uppdrag av Henrik Gahns a.-b. följde jag under tiden 31 maj—2 sept. i år behandlingen av sammanlagt sju fall av seborré i huvudssvälven, säger professor Sundberg. Vid dessa försök användes de av fabrikör Joel Watz utexperimenterade medlen hydrolyserat keratin (hornämne) i kolloidallösning, vilka preparat numera föras i handeln under namn av Watzins Keratin-härvatten och Keratin-svavelpomada. Behandlingen har utförts vid Stockholms frisörskola, hela tiden i min närvaro.

De behandlade sjukdomsfallen, alla inrotade och svåra, omfattande åldrar från 15 till 66 år. Som exempel kan jag nämna en ung dam på 18 år, vilken lidit av svår seborré sedan 10-årsåldern och förgäves på alla sätt sökt bota sjukdomen. Efter tio behandlingar, därav sju med kombinerad champonering och efterföljande behandling med preparaten och tre enbart med dessa senare var flickan efter två månader nästan fri från mjäll. Hon tvingades avbryta behandlingen på sex veckor och fick därefter några nya behandlingar. I början på september var hon fullständigt fri från sjukdomen och samtliga de övriga sex fallen befriades även inom 1—3 månader från sin mjällbildning.

De torde få fortsätta sin behandling vid varje tecken till sjukdomens återkomst, men det uppnådda resultatet kan dock anses som glänsande. Patienterna beskrev behandlingen som i allo behaglig och själv har jag ej kunnat iakttaga några retningsfenomen eller obehväma biverkningar.

Det förefaller alltså som om finkammen, åtminstone till en del, spelat ut sin roll efter tillkomsten av detta nya betydelsefulla preparat.

**SPRID MORGONBRIS
JULNUMMER!**

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
Linnéa
FÖRENING U. P. A.
STOCKHOLM

Ärade husmödrar!

Vid behov av linne- och yllevoror
gör Edra inköp hos

Kooperativa Syfabriken Linnéa

20 BARNHUSGATAN 20

Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

Fackförenings- rörelsen.

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.

Kronobergs läns socialdemokra- tiska kvinnodistrikts årskonferens.

Konferensen, som hölls 6 okt., öppnades
av ordf., fru Maria Nilsson, vilken hälsade
samtliga närvarande hjärtligt välkomna.

Partidistr. representerades av landstings-
man J. M. Ljungkvist, Växjö.

Sedan sedvanligt tekniskt mötesarbete
genomgått diskuterades agitationsfrågan
livligt och fick v. u. i uppdrag att ordna
med turnéer inom länet med någon kvinn-
lig talare nu i höst. Herr Ljungkvist upp-
lyste att till våren skulle partiets kvinn-
liga sekr. ha en turné i Småland.

Beslötts att v. u. fortfarande skall vara
förlagt till Växjö.

På grund av sjukdom avsåg fru Ma-
ria Nilsson ordförandeskapet. Till ordf.
valdes fru Emma Löfkvist, sekr. Ingeborg
Pettersson, kassör fru Klara Elm, Växjö,
samt fruarna Anna Karlberg, Älmhult, och
Elna Svensson, Lessebo.

Beslötts att nästa konferens skall hållas
i Växjö under oktober 1930.

Till den avgående ordf. uttalades ett sär-
skilt tack för det arbete hon nedlagt.
Hälsningar framfördes från alla klubbarna
och ett 4-faldigt leve för kvinnodistriktet i
Kronobergs län utbringades.

Härefter intogs gemensam middag å Fol-
kets hus, varvid Växjöklubbens medlemmar
presiderade som värdinnor.

Så följde ett av Växjöklubben anordnat
kamratmöte med musik, sång, deklamation.
Som diskussionsfråga var uppsatt: Har
mannen större skyldighet mot samhället än
kvinnan? En livlig debatt uppstod med
många talare och fick diskussionen utgöra
svar på frågan.

Beslötts att nästa kamratmöte skulle hål-
las i Lessebo under maj eller juni 1930.

Ref.

Från Ämål.

Ämåls soc.-dem. kvinnoklubb har haft den
sorgliga plikten följa en av sina medl. till
gravens ro. Lördagen den 28 sept. följdes
kamrat Agnes Svensson till sista vilan. Det
långa sorgetåget företräddes av klubbens
ordf. och v. ordf. som prestaver samt kv-
klubbens och soc.-dem. arbetarekommunens

Agnes Svensson, Ämål.

fanor. Den vita, vackert dekorerade kistan,
bars till graven av sex kamrater under med-
lemmarnas tillslutning och från de övriga
organisationerna på platsen. Den av blom-
mor nästan fyllda graven visade att den
avlidna var allmänt aktad. Med Agnes
Svensson bortgick en god och vänsäll kam-
rat, hon sparade sig aldrig i arbetet för
klubben, utan gjorde vad i hennes förmåga
stod för vår rörelses framgång. Tack kam-
rat! Länge skall Ditt minne leva ljust
ibland oss.

K-n A-n.

Från Landskrona.

Skånes soc.-dem. kvinnoklubbar voro den
30 juni samlade till kamratmöte i Lands-
krona. Samlingen var förlagd till Fokets
hus, där den röda fanan vajade dagen till
ära.

Det var fest och glad kamratstämning i
luften när vår ordf. hälsade de 200 kvinnor-
na välkomna till utställningsstaden vid sun-
det. Efter de övriga hälsningstalen m. m.
tågade deltagarna genom ett av stadens
kolonimråden ut till socialdemokratiska
ungdomsklubbens sommarhem, där resten av
dagen skulle tillbringas.

Här talade fru Anna Ekberg-Åkesson,
Malmö, över "Politisk propaganda bland
barn". Redaktör Fjellander kåserade över
"En resa i Sönderjylland". Musik samt
sång av flickkör förhöjde stämningen. Un-
der dagens lopp besågs stadens sevärdheter
och utställningen.

När tiden var inne för gästernas avfärd
voro alla eniga om att dagen var väl använd
och "vi ses igen" på någon annan plats i
Skåne. Förplågnaden sköttes förtjänstfullt
av därtill utsedda.

E. P.

Från Malmö.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb kunde med
sitt oktobermöte fira sin 29-årsfest, vilken
var anordnad med ett trevligt samkväm
efter de ordinarie mötesförhandlingarna.

Vid klubbmötet fattades bl. a. beslut om
agitation bland hembiträderna i Malmö stad
i syfte att få dessa fackligt organiserade.
Beslutet gick ut på, att i samarbete med
den nybildade soc.-dem. kvinnoklubben på
Öster tillsätta en kommitté på fyra perso-
ner jämte en representant från distriktssty-
relsen med uppdrag att sköta nämnda agi-
tation. Vinterns studiecirklar arbete disku-
terades även, och bl. a. torde en cirkel för
studier i nyare social litteratur komma att
bildas.

Den kommitté, som i våras tillsattes inom
klubben för att utreda frågan om möjlig-
heter att anordna upplysningskurser i
sexuallkunskap inom folkskolans avslutnings-
klasser, framlade förslag till skrivelse i
ärendet, som skulle tillställas barnavärds-

Aktiebolaget
Arbetarnes Tryckeri
FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utfö-
rande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

nämnden. Skrivelsen utmynnade i en hem-
ställan till nämnden att vidtaga åtgärder
för meddelande av dylik undervisning bland
skolornas äldre årsklasser. Klubben beslöt
avsända skrivelsen.

Sedan de ordinarie ärendena behandlats
höll direktör Hellkvist ett föredrag över:
Kvacksalveri förr och nu, som åhördes med
stort intresse.

Därefter vidtog ett trevligt arrangerat
festligt samkväm.

Med kamrathälsning till alla klubbar lan-
det runt.

Ref.

Från Karlsdals bruk.

Karlsdals soc.-dem. kvinnoklubb firade
den 14 juli sin 5-åriga tillvaro i närvaro av
kamrater från Hallsberg, Kumla, Degerfors
och Karlskoga samt ungdomsklubben och
arb.-kom. på platsen. Under mötet förekom
unison sång, föredrag av fru Hedvig An-
dersson, Hallsberg, sång av småflickor un-
der ledning av en ungdomsklubbbist, historik
över klubbens arbete under de gångna 5
åren, uppläsning samt till sist solosång av
en Kumla-kamrat. Under det kaffe servera-
des i den vackert dekorerade salen under-
höll tvenne ungdomsklubbbister med sång.
Sedan lyckönskningar och leven utbringats,
blev det en stunds svängom, varefter alla
skiljdes med förhoppning om större fram-
gång nästa 5-årsperiod.

Med kamrathälsning till alla klubbar lan-
det runt.

R.

KAFFE

i parti och minut köpes bäst och billigast från
Handelsfirman HERMES, Birger Jarls-
gatan 71, Stockholm. Tel. N, 116 74. 4 1/2
kg. fraktfritt. Agenter ant. (Begär prislist.)
(Åberopa denna tidning.)

Barnens antal

i en familj är av vital be-
tydelse för ekonomin.

Ny lärobok i könsfrågan

med Adamssons Rådgivare och prislista
mot 45 öres porto, erhålles gratis vid
varuköp. Privat avsändare om så begäres.

Nils Adamsson

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Föreningar.

Tag skeden i vacker hand!

— En mängd föreningar lägga nu vackra slantar till sin kassa medelst vårt nya originella spel:

"Tag skeden i vacker hand!"

— Sats om 100 alum. kaffeskedar i vackert silvermönster, äkta kaffeservis r. 12 pers., samt dragningsstillbehör, endast 21 kr. Inbringar 50 kr. Ytterst lättskött och anslående. Satsen åtgår på en liten stund vid t. ex. kaffepausen å föreningsmötet. Vid basar åtgå flera satsar. Överbliven dublettsats återtages gärna. Betalning efteråt. Endast för föreningar.

— Klipp annonsen och rekvirera för nästa möte, fest eller basar. Katalog fritt.

WESSLINGS BASARVARU A.-B.

Västerlånggatan 66, Stockholm. T. 27 38.

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinnodistrikts rådfrågningsbyrå för mödrar. Doktor Gärda Lidfors av Geijerstam, Götabergsgatan 26, Göteborg. Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl. 11 f. m.—1 e. m.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1, 3 tr. Tel. Norr 288 86. Postgiro n:r 50196.

För annonsavdelningen: Astrid Johansson, S:t Eriksgatan 77. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsida 40 öre pr mm.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund. Ordf. Signe Vessman. Tel. Norr 244 36. Expeditionsförare: Gulli Bergman, Upplandsgat. 1, 3 tr. ö. g. Tel. Norr 288 86. Postgiro 50197.

Stockholms läns soc.-dem. kvinnodistrikt.

Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris **Dam- & Barnkoffor.**
Dam- & Barnunderkläder.
Extra starka barnstrumpor.

Sthlns Allm. Kvinnoklubb

sammanträder första torsdagen i varje månad. Lokal: Västmannagatan 1, 1tr.

OBS! Ändrad lokal.

Ordförande Fru Anna Karlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingegat. 65, 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb

sammanträder 2:a fredagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kungsh. 69 90.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb

har ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad Torsgatan 42, kl. 7.30 e. m.

Uppbörd och inskrivning varje möte.

Obs! Ändrad lokal.

Styrelsen.

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 97 89.

Föreningen för hembiträden i Stockholm

håller möte varje torsdag kl. 8.30 e. m. i Studiehemmet, Drottninggatan 88, 1 tr.

Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Lotten Olsson, Graningegr. 5, Stureby. Tel. 36.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal.

Styrelsen.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 3:dje tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. Lokal Bondegatan 14.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.

Ordf. fru Anna Forss, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Ludström, Ljungsgård, Billesholms gruva. Styrelsen.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7.

Ordf. fru Bothilda Hansson, Norra Vallgatan 118. Korresp. sekr. fru Martha Larsson, Sorgenfriväg. 7 a. Tel. 10 06.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet i Huvudsta. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus.

Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37. Styrelsen.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Greta Hagström, Löteberg, Uppl. Väsby. Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gärda.

Styrelsen.